

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Marketz, Jože. "Vsi svet lahko napolnijo s toploto in ljubeznijo" : Jože Marketz / Jože Marketz ; [pogovarjala se je] Jasmine Gutovnik.- Pogovor z Jožetom Marketzem, škofovim vikarjem in direktorjem koroške Caritas.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 4-5****
- **Trampusch, Sebastjan. Višek leta koroške študentarije : Slovenski dnevi KSŠŠK / Sebastjan Trampusch.- Celovec. Klub slovenskih študentk in študentov na Koroškem je organiziral Slovenske dneve.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 9****
- **Ne bo dvojezične table za Sele pri Žitari vasi : Sele pri Žitari vasi.- Žitara vas. Na občinski seji v Žitari vasi dne 15. decembra 2017 ni bil izglasovan predlog postavitve krajevne table v kraju Sele pri Žitari vasi. Argument proti postavitvi krajevne table v kraju Sele pri Žitari vasi naj bi bil, da v Žitari vasi po kompromisu o krajevnih tablah iz leta 2011 nočejo nemirov. Ponekod pa naj bi navajali tudi argument, da je Franc Kukovica v letu 2013 zbral podpise za postavitev dvojezične table od več kot polovice gospodinjstev in ne od tam živečih posameznikov. - **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 9****
- **Koroški deželni glavar Šlojsnik ter dvojezična ustava 1849 v novi Carinthii I : izšla je nova Carinthia I, 207. letnik.- V sredo, 6. decembra 2017 so v Koroškem deželnem arhivu predstavili novo, medtem že 207. izdajo znanstvenega lista Carinthia I., to je glasilo Zgodovinskega društva za Koroško.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 12****
- **Schnabl, Bojan-Ilija. Bojan Schnabl o koroškem deželnem glavarju Šlojsniku ter o dvojezični deželni ustavi iz leta 1849 v novi Carinthii I : intervju / Bojan Schnabl ; [pogovarjal se je] Emanuel Polanšek.- Intervju z Bojanom Schnablom, znanstvenikom, enciklopedistom in pesnikom.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 12-13****
- **Wakounig, Franc. "Po stranskih in samorastniških poteh" : razstava Marinke Mader-Tschertou v Ljubljani / Franc Wakounig.- Ljubljana. Na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije je bila v petek, 15. decembra 2017 odprta razstava fotografij zbornične svetnice Skupnosti južnokoroških kmetov in občinske odbornice VS Borovlje Marinke Mader-Tschertou iz Slovenjega Plajberka.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 16****
- **Wakounig, Bojan. Strah me je bilo. Strah, da padem iz skupine : premiera: Sami močni KPD Šmihel / Bojan Wakounig.- Šmihel. Šmihelska mladinska gledališka skupina je s predstavo Desni kupe pretresljivo spregovorila o mobingu med mladimi.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 17****
- **Topar, Daniela. Od cimeta do ženskih pravic : seminar Zveze slovenskih žena / Daniela Topar.- Portorož. Pod geslom "Skupaj za zdravje človeka in narave" je meseca novembra na slovenski Obali potekal medtem že 24. seminar Zveze slovenskih žena, ki se ga je udeležilo razveseljivo število koroških Slovenk in Slovencev.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 21****
- **Wakounig, Gregor. Več kot samo suši. Na izmenjavi na Japonskem. : Gregor Wakounig / Gregor Wakounig.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 22-23****
- **Grilc, Ana. Dokumentacijski arhiv avstrijskega upora : živi spomini / Ana Grilc.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 30-31****
- **Rasinger, Franc. Si človek, ki pripada narodu : Franc Rasinger / Franc Rasinger ; [pogovarjal se je] Bojan Wakounig.- Celovec. Z razstavo v celovškem kulturnem središču raj, poimenovano Koroška leta, se je slikar Franc Rasinger sredi novembra nazadnje predstavil občinstvu. In se obenem tudi poslovil. Upokojeni učitelj se je namreč iz domačega Šentpetra v Rožu s partnerico preselil v Đurđevo pri Novem Sadu v Srbiji. Novim izzivom in, kakor sam ugotavlja, novim obzorjem naproti.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 34-35****
- **Wakounig, Bojan. Preveč resen človek resda ni, zato pa so njegove pesmi priljubljene : Hanzej Wuttej, 70- letnik / Bojan Wakounig.- Pogrče. Avtor priljubljene pesmi o Rotarjevi zadnji kuri Hanzej Wuttej bo tik pred novim letom dopolnil 70 let.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 37****
- **Detela, Lev. Potovanja po "ljubljeni Goriški" : iz dunajskega Slovenskega inštituta / Lev Detela.- Dunaj. O samosvoji deželi za Trstom je v Slovenskem inštitutu na Dunaju predaval Josef Wallner.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 38****
- **Deset zgodb na Dunaju živečega pisatelja o drugi svetovni vojni, revoluciji, emigraciji in travmatizacijah v povojnem času : Panonska elegija Leva Detele.- Pri Mohorjevi založbi v Celovcu je pred kratkim izšla zbirka desetih kratkih pripovedi na Dunaju živečega pisatelja Leva Detele.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 38****

- **Detela, Lev. S porabskimi Slovenci iz Madžarske in gradiščanskimi Hrvati iz Avstrije : Panonski večer Slovenskega inštituta /** Lev Detela.- Dunaj. Še razmeroma mladi Slovenski inštitut na Dunaju, ki redno deluje od leta 2015, je pod vodstvom Herberta Seherja in njegovih sodelavk in sodelavcev v razmeroma kratkem času razpredel široko mrežo stikov z različnimi znanstvenimi in kulturnimi ustanovami in uglednimi strokovnjaki in umetniki iz Slovenije in Avstrije pa tudi Italije. 7. decembra 2017 je s prireditvijo, ki jo je pripravil skupaj s Hrvaškim centrom (Hrvatski centar) na Dunaju, svoja povezovalna prizadevanja razširil še na širše območje z mnogimi narodi naseljene Panonije.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 39**
- **Naravne lepote Podjune, Roža in Zilje : Kmečki koledar KIS 2018.**- Tinje. Pravočasno pred božičnimi prazniki je Kmečka izobraževalna skupnost KIS, 17. decembra v Domu Sodalitas v Tinjah predstavila tradicionalni Kmečki koledar za leto 2018. Tudi 11. izdaja vsebuje mnogo zanimivih in izrednih vpogledov in domače kmečko življenje.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 44**
- **Kulmesch, Janko. Pri Igrcu, kjer živi tudi domača beseda : zgodba o mešanem partnerstvu /** Janko Kulmesch.- Podkraj pri Libučah. Christine Karner (34) in Matjaž Ischep, p.d. Igrc (34) iz Podkraja pod Matjaževo Peco, ter njuno mešano partnerstvo: zgodba, ki daje upati tudi za prihodnost slovenske narodne skupnosti na Koroškem.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 45**
- **Wakounig, Franc. Da bo divji petelin spet pel v Gorskem Kotarju : čezmejni projekt slovenskih in hrvaških lovcev /** Franc Wakounig.- Gorski Kotar. Aprila letos je delegacija Kluba prijateljev lova na povabilo Lovske zveze Notranjske in Lovske družine Tetrijeb - Čabar na študijski ekskurziji obiskala Učni center za umetno vzrejo divjega petelina v Zadruzi za zaščito živalstva v Prezidu na Hrvaškem tik ob slovensko - hrvaški meji v narodnem parku Risnjak v Gorskem Kotarju.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 49/50 (22. dec. 2017), str. 47**

Primorski dnevnik, Trst

- Meta Krese. Pravili so mu izseljenec, v resnici je bil begunec: za starim očetom se je ohranila le ovojnica. Primorski dnevnik, št. 299 (24. dec. 2017), str. 11
- Igor Devetak. Bolnišnica vse bolj dvojezična: Gorica – z denarjem po zaščitnem zakonu napisi, okence, jezikovni tečajji, zgibanke. Primorski dnevnik, št. 299 (24. dec. 2017), str. 24
- Z namestitvijo tabel vse nared za odprtje: MOŠ-Gorica – povezovalna cesta 56 Bis je končno dograjena. Primorski dnevnik, št. 300 (27. dec. 2017), str. 14
- Ravel Kodrič. Evropska unija ne more biti posrednik v katalonski krizi. (Odprta Tribuna). Primorski dnevnik, št. 300 (27. dec. 2017), str. 19
- Maja Cergol. »Na obakli je italijanščina vse bolj zgolj jezik manjšine: manjšine – odziv predsednika italijanske skupnosti v Izoli Marka Gregoriča. Proces ohranjanja italijanskega jezika in kulture predolgo prepuščen zgolj institucijam Italijanov. Primorski dnevnik, št. 301 (28. dec. 2017), str. 3
- Novicam na naši spletni strani boste odslej lahko tudi prisluhnili: www.primorski.eu – prvi časopis v slovenščini s tovrstno tehnologijo. Primorski dnevnik, št. 301 (28. dec. 2017), str. 3
- Ivan Žerjal. Od poraza se učiti. Stranka išče mlade sile: Trst – tržaška SSK podala izračun leta 2017 in načrte za leto 2018. Priprava za bližnje deželne in parlamentarne volitve ter občinske volitve v letu 2019. Primorski dnevnik, št. 303 (30. dec. 2017), str. 4
- Bojan Brezigar. Evropsko unijo je treba spremeniti, ali pa je čez 10 let ne bo več: med Katalonijo in prihodnostjo skupnega območja. Primorski dnevnik, št. 304 (31. dec. 2017), str. 14
- Aldo Rupel. Z vstrajnostjo in doslednostjo v bitki za dostojno življenje: pet pričevanj običajnih ljudi iz Goriščega, ki nagovarjajo naš čas. Primorski dnevnik, št. 304 (31. dec. 2017), str. 24

Primorske novice, Koper

- Jana Krebelj. Zoper govor je govor, ne pa kazenska sankcija: o zlorabi svobode govora presojuje sodišča, ne pa javni tribunali. Primorske novice, št. 296, 22. dec. 2017, str. 15
- Andraž Gombač. Slovenka tudi piše, ne le kuha: v Trstu je izšel zbornik Ženska literarna ustvarjalnost na Primorskem, ki predstavlja in vrednoti ustvarjalnost po krivici prezrtih. Primorske novice, št. 298, 27. dec. 2017, str. 11
- Maksimiljana Ipavec, STA. Poklon prodornim in pogumnim ženskam: prvi slovenski ženski časopis Slovenka je dobil svojo knjigo. Primorske novice, št. 299, 28. dec. 2017, str. 9

Delo, Ljubljana

- **Čas za dialog med Katalonijo in Madridom. Mimi Podkrižnik, poročevalka. Delo, 22.12.2017, str. 1**
Volitve v Kataloniji. Zmaga independentizma nad unionizmom
Barcelona – Po zadnjih preštevanjih pred zaključkom redakcije je bilo videti, da bi independentistične stranke lahko imele absolutno večino v katalonskem parlamentu.
Zato pa je konservativna Ljudska stranka, ki je gnala gonjo proti katalanizmu, dobila zaušnico. A po drugi strani so se dvignili populistični Ciudadans (stranka Državljeni), unionisti, ki so pred desetimi leti nastali kot nekakšen odgovor na levičarsko gibanje Indignados (Ogorčeni).

Ne glede na volilni rezultat je Josep M. Muñoz, urednik katalonskega kulturniškega mesečnika L'Avenç, za Delo poudaril, da bo zdaj vse v Kataloniji odvisno od tega, kakšno pot bo ubrala nacionalna politika v Madridu: bo Katalonce kaznovala še bolj in jih spet ponižala ali bo vendarle privolila v dialog in bodo poskušali najti rešitev? Intelektualec opozarja na zgodovinsko realnost, v kateri se je Španija s Katalonci doslej pogovarjala samo v demokratično prelomnih trenutkih. Zdaj da demokratični trenutek ni prevraten, zato se boji, da prihajajo temni časi. Volilna udeležba je bila včeraj pričakovano visoka; po vzporednih volitvah je bila kar 85-odstotna.

- **Nova normalnost. Mimi Podkrižnik. Delo, 22.12.2017, str. 1**

Tema dneva

Manj ko se bomo populistično zmerjali, bolje se bomo razumeli. Zato Josep M. Muñoz, urednik katalonskega kulturniškega mesečnika L'Avenç, ne uporablja izraza separatizem: očitno je konotiran, katalonsko osamosvojitveno gibanje pa je demokratično in miroljubno. Kakor tudi uradnega Madrida ne primerja s fašisti: beseda je huda in povezana s strašnimi razmerami v Evropi v tridesetih letih. Nismo tam in zmerjavke ne vodijo naprej, čeprav je res, da Španijo, »demokracijo z mnogimi omejitvami«, še vedno vleče nazaj lastna zgodovina, s katero ni znala ali hotela presekati. »V parlamentu v Madridu visijo v isti dvorani portreti demokratičnih predsednikov in tistih iz časa frankizma.« Kar pove vse. Pravega preloma ni bilo.

Tudi zato zdaj Madrid avtoritarno lomi Katalonijo, ki mu je zgodovinsko pokorjena, uporna in vendar ponižna. Potem ko je konec oktobra Barcelona, slabo pripravljena in naivno prepričana, da lahko izsili dialog, šla skozi zid – in, verbalno, razglasila neodvisnost –, ji je s 115. členom, dejansko, zapovedal tudi predčasne volitve, po katerih Katalonci zdaj vstopajo v novo normalnost. Morda jih bodo, kot se bojijo pesimisti, še bolj dobili po glavi, ne glede na volilni rezultat. Ali pa se bo mogoče končno optimistično prelomilo, kar bi se moralo zgoditi že pred katalonskim utopično-prevratnim oktobrom: nacionalna in nova regionalna politika bosta sedli za skupno mizo. Morebiti pa bo, kot na glas upajo neredki, Angela le poklicala Mariana... A nič ne bo, tudi po najboljšem scenariju za independentiste, brž drugače, kajti v krizi se je pokazalo, da kljub štirim desetletjem prizadevanja za konsenz v Kataloniji enotnosti (še) ni dovolj. Del javnosti se ne prepozna v osamosvojitvenem gibanju, kjer, hvalevredno, ne gre za nacionalno identiteto, zagotovo pa je, pragmatično, v ospredju denar, zato se istovetno s španskim. A naj bo Madrid še tako arogantno reakcionaren, enkrat se bo moral tudi on zbuditi v novi normalnosti in z njim, saj se že dogaja, Evropa: menda ne pristajamo na to, da bo večer le klub starih močnih držav?

- **Vlada z ukrepi za implementacijo arbitraže. STA. Delo, 22.12.2017, str. 2**

Slovenija-Hrvaška. Potrdili zemljevid o meji in podlago za skupno ribiško politiko

Ljubljana – Vlada je sprejela nove ukrepe za implementacijo arbitražne odločbe o meji med Slovenijo in Hrvaško. Med drugim je potrdila zemljevid o meji, kot jo je določilo arbitražno sodišče, in naložila evidentiranje meje. Urejati je začela tudi ribiško politiko.

Z odločitvijo vlade se bodo začela izvajati določila zakona o evidentiranju državne meje s Hrvaško, ki je bil sprejet konec novembra v sklopu tako imenovanega implementacijskega svežnja. Koordinate državne meje s Hrvaško se bodo evidentirale v evidenci državnih meja Slovenije, na podlagi tega pa se bodo potem uskladile še vse druge evidence, ki jo vodi geodetska uprava – zlasti evidenca zemljišč in stavb –, ki bodo zaradi rzsodbe arbitražnega sodišča šle v ozemlje Slovenije oziroma iz njega. Vlada je potrdila tudi pomorsko karto, ki prikazuje stik z odprtim morjem, kot je bil določen v arbitražni rzsodbi. Generalna sekretarka vlade Lilijana Kozlovič je povedala, da bo sklep o evidentiranju državne meje začel veljati na dan po objavi v uradnem listu, kar pa se ne bo zgodilo pred 29. decembrom, ko se bo iztekel rok za pripravo na implementacijo arbitražne rzsodbe. »Ko bo objavljen v uradnem listu in ko bo začel veljati, bo to pomenil začetek implementacije,« je pojasnila.

Kdo bo smel kje loviti

Vlada je potrdila tudi štiri uredbe s področja ribištva; tri za izvajanje ribiške politike EU, eno pa za zagotavljanje financiranja pravne pomoči ribičem, če bodo pri svojem delu morda žrtev hrvaških obmejnih organov. Vlada je določila pravila za izdajanje ustreznih dovolilnic za gospodarski ribolov v slovenskem teritorialnem morju. Gre za določila iz uredbe EU, ki je zapisana tudi v hrvaško pristopno pogodbo in ki bo po uveljavitvi arbitražne odločbe morala omogočiti slovenskim ribičem ribolov v hrvaških teritorialnih vodah do ustja Limskega kanala, hrvaškim pa v celotnem slovenskem teritorialnem morju. To bo na slovenski strani omogočeno do skupaj 25 hrvaških ribiških plovilom, ki bodo lahko skupaj nalovila do sto ton rib na leto. A za to bodo hrvaški ribiči potrebovali ustrezno dovolilnico slovenskih oblasti; kdor je ne bo imel, bo v prekršku in ga bodo zadela pravila sprejetih uredb, ki določajo tudi sankcije s področja skupne ribiške politike ter vzpostavljajo sistem za preprečevanje, odvracanje in odpravljanje nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova.

Na drugi strani bodo tudi slovenski ribiči potrebovali dovolilnico hrvaških oblasti za izvajanje ribolovnih pravic v hrvaškem morju. Glede na stališča Hrvaške, da arbitražne rzsodbe ne priznava, ni pričakovati, da bodo te dovolilnice dobili. Kakšni bodo nadaljnji postopki, pa še ni povsem jasno. Morda bo tudi za pridobivanje teh dovolilnic potrebna pravna pomoč ribičem, ki naj bi jo pomagala financirati Slovenija na podlagi ene od včeraj sprejetih uredb.

- **Strah in pomirjenost hkrati. Mimi Podkrižnik, poročevalka. Delo, 22.12.2017, str. 3**

Volitve v Kataloniji. Kampanja zastrupljena s propagando in zastraševanjem

Barcelona – Recimo, da so bile volitve videti normalno, čeprav so bili na voliščih tudi policisti. In četudi so bile vnaprej prepovedane rumene pentlje, ki jih mnogi Katalonci nosijo v znak solidarnosti z odstavljeno, priprto in prebeglo katalonsko politiko. Posamezniki so si jo kljub temu pripeli tudi za volišča, kaj zato, če osrednja oblast v njih prepozna independentistično propagando.

Veliko predvolilnega optimizma vnaprej ni bilo čutiti, mnogo več je bilo pobitosti, kampanja je bila zastrupljena s propagando in tudi z zastraševanji iz Madrida, zdelo se je, da so neredki Katalonci razočarani nad tem, kako je osamosvojitveni proces zvođenel. Najbrž zaradi vsega po malem včeraj volivci v vrsti pred volišči povečini niso hoteli govoriti z novinarji. Sogovornik iz odvetniških krogov pa je ugotavljal, da je bila neodvisnost samo fantazija, v praksi pa je politika odstavljenega predsednika vlade Carlesa Puigdemonta ni znala izpeljati, kot bi bilo treba. »Zmanjkalo jim je

poguma.« Medtem so neredki Katalonci težko sprejeli, da je odstavljeni podpredsednik katalonske vlade Oriol Junqueras za zapahi, Puigdemont pa v »Bruslju, kjer živi v hotelu«.

Josep M. Muñoz, glavni urednik katalonskega zgodovinsko-kulturniškega mesečnika L'Avenç, je v predčasnih volitvah kot diktatu Madrida prepoznal predvsem privoščljivo namero, da bi Katalonci priznali, koliko so »razočarani nad svojimi voditelji in je ogromno izgubljenih iluzij«. A kot je še poudaril, mnogi independentisti resda ne morejo biti zadovoljni s spodletelo razglasitvijo neodvisnosti, a kako bi šele lahko sprejemali vse, kar imajo zdaj: predsednik je v eksilu in podpredsednik v zaporu, še drugi voditelji so v priporu in številni v sodnih procesih, začasno so brez avtonomije, zatemnjene so določene spletne strani, zamejena je svoboda govora ...

Tik pred prazniki

A kaj bi lahko naredili Katalonci, če ne predvsem množično glasovali? »Dlje časa splošno stavkati ni mogoče«, in kot razmišlja novinar Martí Estruch, »gre po drugi strani življenje pač vedno naprej« – in pred vrati so prazniki. Mestna oblast je okrasila Barcelono, četudi so nekateri menili, da so politične razmere preresne in je iz solidarnosti do političnih zapornikov treba ostati zadržan. A vsi ne menijo tako, zato je zdaj mesto v lučkah. »Človek na koncu vedno sprejme nove razmere ...« V novi normalnosti je te dni viselo po Barceloni tudi več španskih zastav kot kdaj prej in precej manj katalonskih, kot jih je bilo videti, denimo, ob referendumu 1. oktobra, prav tako zdaj ob predvolilnih večerih ni bilo slišati independentističnega udarjanja po loncih. In še nekaj se je spremenilo: menda je več skrajno desničarskih huliganov, ki provocirajo na ulicah.

Veliko neznanj

Včerajšnji D21, delovni četrtek, je bil sicer prvi možni dan za volitve, zaradi praznikov jih Madrid ni sklical za prihajajočo ali še naslednjo nedeljo v decembru, nad čimer ni bilo slišati pripomb. A neimenovani vir iz bližine odstavljenega katalonske vlade je bil vnaprej skeptičen, ker je bilo sinoči za štetje glasov odgovorno podjetje Indra, ki ni »čista« družba. »Znano je, da je blizu Ljudski stranki in da je Španija zavrnila ponudbe nekaterih, da bi prišli v Katalonijo kot mednarodni opazovalci volitev.« A po drugi strani se ni Josep M. Muñoz, denimo, niti malo bal, da preštevanje ne bi bilo pošteno. In res je bilo na voliščih videti mnoge predstavnike političnih strank, recimo, Republikanske levice Katalonije (ERC), ki so, kot mi je povedal eden izmed njih, »bedeli nad tem, da bi glasovanje in štetje potekali, kot je treba«. Nasprotno pa je Muñoz bolj skrbelo, kako bo zdaj na volilni rezultat odgovorila politika iz Madrida. A hkrati ga pomirja dejstvo, da je Katalonija eno najmočnejših gospodarstev v Južni Evropi, zato bo španskemu predsedniku vlade Marianu Rajoyu, ne javno, po tihem pa morda, (spet) zazvonil telefon ... Mnogi v Barceloni namreč verjamejo, da je bila Angela Merkel tista, ki je z dvema telefonskima klicema v Madrid ustavila nasilje, ki si ga je nad katalonskimi volivci 1. oktobra dovolila španska stran.

- **Poslancem državnega zbora: Obtožujem. Gostujoče pero: Dr. Vera Kržišnik – Bukić, znanstvena svetnica na Inštitutu za narodnostna vprašanja, Delo, 22.12.2017, str. 5**

Ob obletnici plebiscita 23. decembra. Dejanske narodne manjšine po 27 letih brez pravnega statusa

To je zgodba, ki v nasprotju z večino današnjih družbenih zgodb ni usodno povezana z denarjem, kapitalom, ni kriminalna, ni skrivnostna, spektakularna ali škandalozna in praviloma s tem atraktivna za medije ter posledično za ljudi kot medijske odjemalce. Toda širše družbeno pomembne so lahko tudi drugačne zgodbe, na primer tiste, ki zadevajo manjšinske segmente nacionalne populacije, za katere pa so ponavadi ključne. Ena taka družbena vsebina je neposredno povezana z dejstvom slovenske državne osamosvojitve in je časovno njena sestra dvojčica.

Gre za zgodbo o narodnih manjšinah, ki so to objektivno postale po krvavem razkroju dotedanje skupne države, a so se nato tudi subjektivno oblikovale in se svoji kolektivni identiteti in narodnostnemu dostojanstvu v Republiki Sloveniji, v liku domačih Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov, niso želele odreči. Torej nič izvirnega, posebnega, klasičen način formiranja družbenih struktur narodnega manjšinstva v Evropi in tudi slovenskega v geopolitičnem prostoru po razpadu Jugoslavije.

Geneza problematike v Republiki Sloveniji

V čem je sploh problem? V načrtnem in doslednem državopolitičnem ignoriranju in omalovaževanju teh dejanskih narodnih manjšin, ki v novi slovenski državi nimajo nikakršnega pravnega statusa, so zunaj kakršnih koli pravnih norm, so formalnopravno neobstoječe. Potem ko je RS takoj po sprejetju ustave leta 1991 sramotno poskušala čim bolj zreducirati število njihovih domnevnih pripadnikov v Sloveniji in ji je bila nazadnje še iz Evrope sodno prisoljena odmevna zaušnica, je bilo pričakovati streznitev, ki pa se žal ni zgodila.

Leta 2011 je bil po dolgoletnem strpnem in strokovno podprtem prizadevanju njihovega legitimnega predstavništva sicer sprejet visok državni dokument, ki jih je poimenoval kot narodne skupnosti v Sloveniji, a je bil, kot se je kasneje izkazalo, bolj politično leporečno mašilo kakor pa iskreno ponujena roka sožitja. Toda prav na temelju te deklaracije DZ je bila končno dana politična podlaga njihovem ustavnemu poimenovanju in odprta jasna pot ustavnopravnega utemeljevanja njihovega narodnostnomanjšinskega kolektivnega družbenega statusa.

Pred štirimi leti so predstavniki vseh šestih narodnih skupnosti (NS) soglasno sprejeli in vladi posredovali ustrezen osnutek predloga ustavnega dopolnila, s katerim bi ti ljudje kot pripadniki (še) politično opredeljenih NS tudi formalnopravno prenehali tvoriti dejanske družbene strukture slovenskih »drugorazrednih« državljanov. Kljub potrpežljivemu čakanju vlada nikoli ni odgovorila. Ker predsednik vlade, v nasprotju z ministrom za kulturo, ki je ta predlog podprl, ni bil pripravljen na to, da potrebno predvideno proceduro sproži vlada, je predstavništvo teh skupnosti uporabilo ustavno določeno alternativno možnost neposrednega obračanja na poslance DZ.

Po triletnem pojasnjevanju in prepričevanju so bili večina poslancev vladajoče koalicije v DZ in oba poslanca avtohtonih narodnih skupnosti na sestankih z delegacijo NS, imenovanih v deklaraciji, naklonjeni sprejetju predstavljenega dopolnjevanja ustave. Pisno se je odklonilno opredelila le poslanska skupina NSi, kljub nasprotnemu stališču svojega vodje. Poslanski skupini SDS se je v sicer korektnem dialogu ponudila izjemna priložnost kvalitativnega preloma: opustitev slabih starih delitev in perspektiva novih dobrih odnosov, žal spet zaman in brez nasprotnih argumentov. Vendar je bilo glede na izraženo naklonjenost preostalih poslancev mogoče upati na dvetretjinsko poslansko večino, še posebej ker je bila ob sprejetju deklaracije ta večina tudi presežena.

Etika in morala v vrhu politike

Ob vseh teh okoliščinah je spomladi nastala obrazložena pobuda ene izmed parlamentarnih strank in bila ponujena vsem poslancem v konkretno podpisovanje. Toda če je do tedaj že dobro kazalo, se je nepričakovano ne samo zaobrnilo, temveč je nenadoma postala velika težava zbrati celo samo 20 poslanskih podpisov, potrebnih za začetek postopka za spremembo ustave. Kot da bi se koalicijski poslanci ustrašili svoje sence in poniknili. Na površje je, med drugim, priplaval še prepoznavni janičarski sindrom, ki je v različnih preoblikah sicer konstitutivno prisoten v političnih družbenih kontekstih po skoraj vseh geografskih meridianih. Nekateri poslanci, posebej tisti največje parlamentarne stranke, so pač brezkompromisno dali prednost osebnim kariernim ambicijam pred morda pričakovanimi etnično solidarnostnimi vrednotami. Največje razočaranje pa sta bila poslanca avtohtonih narodnih skupnosti.

Žal se vas 81 poslancev kot izbrancev slovenske nacije še po okroglih 27 letih od sprejetja Zakona o plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti RS, temelječega na isti dan, 6. decembra 1990, soglasno lastnoročno podpisanega Sporazuma političnih strank in poslanskih skupin Skupščine RS in Izjave o dobrih namenih, ki so vsi tem skupinam prebivalstva zagotavljali nadaljnje dostojanstveno sobivanje, ni bilo pripravljenih, tudi vsem poznejšim močnim in številnim argumentom navkljub, niti sopodpisati pod omenjeno pobudo za začetek postopka, ki bi se seveda lahko končal tudi negativno. Toda ne, v kali je (bilo) treba zatreti vsak poskus »predrznih«¹ sodržavljanov, ki bi si želeli biti enakovredni v svoji matični državi, Republiki Sloveniji, hoteli le pravno legitimacijo svojega sicer že stoletnega narodnostnega soobstoja v tukajšnjem geopolitičnem prostoru, danes Republiki Sloveniji.

Še večjega obžalovanja je vreden odnos predsednika RS Boruta Pahorja, ki je v neposredni osebni komunikaciji z njimi in pred kratkim še prek medijev, kljub svoji polni obveščeni, da ne gre za izenačevanje z avtohtonimi manjšinami v Sloveniji, javno zavajal in odkrito zavrnil možnost, da bi bil predsednik celotne slovenske nacije, torej vseh državljanov Slovenije. Izigral je priložnost, da bi priznal simbolno pravico kolektivnega dostojanstva pripadnikom narodnostnih skupnosti nekdanje skupne države, ki so kot zelo številni in lojalni državljanji povsem integrirani v slovensko družbo in je brez njihovega dejavnega deleža na tako rekoč vseh področjih družbenega življenja današnja Slovenija težko predstavljiva.

In kaj reči, vsaj glede obravnavane tematike, o Miru Cerarju drugega kot to, da z etiko in moralo nima veliko skupnega, nasprotno, izkazal se je kot antipod tistega, kar govori, poleg tega pa je, skupaj s preostalim vrhom svoje dominantne politične stranke, tri leta zavlačeval ter znova in znova izničil posamezne postopne korake v procesu urejanja te vseskozi odprte družbene zgodbe. Ker je bila zadeva v sedanjih strankokratskih državnopolitičnih okoliščinah, ko si poslanci ne upajo glasovati po lastni vesti, tudi v celotni vladajoči koaliciji DZ odvisna prav od njega osebno, je Cerar najzaslužnejši za vzdrževanje nadaljnega pravnega vakuuma in odkritega javnega poniževanja nacionalnih segmentov populacije, ki so kot Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi po mednarodnih pravnih standardih faktične narodne manjšine v Sloveniji, ne glede na Cerarjeva ali stališča kogar koli drugega.

Častne izjeme

Javno priznanje pa pripada tistim devetim poslancem, ki ste s svojim sopodpisovanjem dokazali, da si želite živeti v pravični in odprti družbi. Hvala Mirjam Bon Klajnšek, Alenki Bratušek, Matjažu Hanžku, Mihi Kordišu, Francu Laju, Luki Mescu, Violeti Tomić, Francu Trčku in Mateju T. Vatovcu.

Ponavadi se v strokovnih krogih naslednjemu argumentiranju reče »zamenjava tez«. Kajti javno mnenje o neki tematiki, kot se nanj sklicujejo politične strukture, ko jim to ustreza, ni neodvisna družbena substanca, temveč je predvsem od določene politike in njenega izvajanja ter medijskih interpretacij odvisen fleksibilen kolektivni družbeni konstrukt. Če bi bilo nasprotno, niti marsikatera vojna ne bi bilo, kaj šele različnih drugih nerešenih manj usodnih družbenih zadev. Med takšne sodi državno neurejeno narodnomanjšinsko področje v Sloveniji, ki bi s svojo ustrezno in enostavno ureditvijo vsem lahko samo koristilo in nikomur škodilo. Toda vladajoča politika tega paradoksalno ne zmore ali noče uvideti in, dokazano, to javno zgodbo pometa pod preprogo kot tabu.

- **Gruevskega bo na čelu stranke zamenjal »klon«.** Vili Einspieler. Delo, 22.12.2017, str. 6

Makedonija. Politični sceni ne bo v prid, če bo ostala brez resne opozicije, ki bi gledala pod prste vladi

Na izrednem kongresu VMRO-DPMNE, ki bo trajal danes in jutri, bo glavna bitka potekala okoli vprašanja, ali bo Nikola Gruevskega zamenjal njegov človek ali ne. Čeprav konservativna stranka ne bo razpadla, se lahko Makedoniji zgodi, da bo ostala brez resne opozicije.

Prave razloge za odhod s funkcije prvaka VMRO-DPMNE pozna le Nikola Gruevski. Ne zgodi se pogosto, da diktatorji in totalitarni vladarji, s katerimi so primerjali bivšega makedonskega premiera, sami sestopijo z oblasti. Praviloma odidejo po nasilnih prevratih ali zaradi naravne selekcije. Po mnenju političnih nasprotnikov je prepozno zapustil premierski fotelj, saj je za njegovim režimom ostala ena najrevnejših držav v regiji, ki je bila mednarodno izolirana, analitiki pa ocenjujejo, da je njegov odstop s funkcije predsednika VMRO-DPMNE prepozen tudi za konservativno stranko.

Zakulisna bitka za naslednika

Nekoč močna in množična stranka, ki je organizirana polvojaško, je pred razsulom. Nad vodo jo ohranja le še skupina služabnikov in ortodoksnih zagovornikov lika in dela velikega Gruevskega. Ljubljenega voditelja skoraj vsak dan na protestih, ki so daleč od množičnih, pozivajo k spremembi svoje odločitve. Po njihovem mnenju je Gruevski odstopil le zaradi pritiska ZDA in EU. Gruevski je uradno odstopil zaradi katastrofalnega poraza na lokalnih volitvah, kar zakriva posledice njegovega dolgoletnega vladanja z državo in stranko, njegov naslednik pa bo izbran na danes začetem izrednem strankarskem kongresu.

Veliki Gruevski je odstopil v času množičnih aretacij zaradi vdora in nasilja v sobranju, ki ga je tožilstvo označilo za terorizem in ogrožanje ustavne ureditve. Med 36 priprtimi osumljenci je tudi šest opozicijskih poslancev in policijski visoki funkcionar, ki ni hotel pravočasno prekiniti nasilja v parlamentu. Preiskava se je v prvi fazi omejila na izvajalce, sledi iskanje naročnikov nasilja. Vrabci na veji čvkajo, da napad na sobranje ni bil možen brez vednosti vrha VMRO-DPMNE. Protestnike je pozval Gruevski z besedami, naj sezujejo copate, pridejo na ulice in branijo unitarno Makedonijo. Patriotizem po meri Gruevskega, ki je spravil ljudi na ulice, je bil daleč od domoljubja.

Nihče ne pričakuje, da si bodo na izrednem kongresu stranke razbijali glavo z odgovornostjo, kajti njegova sestava je enaka, kot je bila pred dvema letoma, ko je bil Gruevski z aklamacijo ponovno soglasno izvoljen za voditelja VMRO-DPMNE. Skupini strankarskih reformistov in članom Fronte za demokracijo, ki so se ločili od stranke, preprosto ne bodo dovolili udeležbe na kongresu. Scenarij je izdelan, nejasno pa je, kdo bo novi prvak stranke. Bitka za naslednika Gruevskega je zakulisna.

Skupno vsem kandidatom je, da so poslušni strankarski kadri, ki so bili do konca zvesti Gruevskemu. Na neki način so vsi klonirani Gruevski, ki bo na koncu odločil, kdo bo njegov naslednik. Glavno merilo uspeha bo poslušnost, kongres pa ne bo prinesel svežega vetra v strankino politiko. Največja sprememba bo, da bo javno politično sceno, če si ne bo v zadnjem hipu premislil, končno zapustil Gruevski, ki pa bo najverjetneje še dolgo vlekel niti iz ozadja.

Med najresnejšimi kandidati za novega prvaka stranke so bivša zunanja ministra Nikola Poposki in Antonio Milošoski, ki sta poslušno izpolnjevala ukaze Gruevskega, generalni sekretar Hristijan Mickovski ter član glavnega odbora Ilija Dimovski.

Največja neznanica je Mickovski, ki je bil šele pred kratkim imenovan za sekretarja stranke, medtem ko je Dimovski znan po agresivnem vodenju strankarskega centra za komunikacije in manipulacije. Mickovski naj bi bil osebni favorit Gruevskega in njegove frakcije, nima pa podpore najširše strankarske baze. Ljubljenec članstva naj bi bil poleg Dimovskega in Milošoskega tudi Vlatko Gorčev.

Vprašanje je, ali se lahko v Makedoniji zgodi repriza srbskega scenarija, tako da bo ostala brez resne opozicije, če bo Gruevskega zamenjal voditelj, ki ne bo na politični liniji, ki jo je doslej zastopala desno usmerjena VMRO-DPMNE. Čeprav so v stranki že doslej obstajale razne frakcije, je novo dejstvo, da je zdaj v opoziciji, novi voditelj pa bi se lahko prilagodil vladajoči strukturi in zahtevam mednarodne skupnosti. Čeprav ni izključena odcepitev posameznih frakcij, VMRO-DPMNE ne bo razpadla.

Glavna bitka bo vsekakor potekala okoli vprašanja, ali bo naslednik Gruevskega njegov človek ali nekdo, ki bo vodil avtonomno politiko. Makedonski politični sceni ne bo v prid, če bo ostala brez resne opozicije, ki bi gledala pod prste vladi in se opredeljevala do spornih vprašanj, kot je dogovor o imenu države z Atenami, in do ključnih reform, ki jih Bruselj zahteva od Skopja.

- **Mariana Rajoya ponižali lastni (nekdanji) volivci. Mimi Podkrižnik, poročevalka. Delo, 23.12.2017, str. 6**

Po volitvah v Kataloniji. Katalonci so razklani: independentisti imajo večino v parlamentu, na nasprotni strani se je dvignila stranka Ciudadanos

Barcelona – Katalonski independentisti so lahko zadovoljni in jih mora hkrati skrbeti: vse tri politične stranke so na četrtkovih predčasnih volitvah v Kataloniji dobile 47,5-odstotno podporo, kar je toliko kot ob volitvah pred dvema letoma in kar jim zagotavlja večino, 70 poslanskih mest, v parlamentu v Barceloni.

Da to pomeni dva sedeža manj kot doslej, jim verjetno ne laska, kakor je očitno, da so volivci kaznovali in ponižali španskega premiera Mariana Rajoya. Po novem ima Ljudska stranka v katalonskem parlamentu samo še tri poslance.

Po zadnjih podatkih je v četrtek zmagal independentizem, čeprav je največ glasov pridobila unionistična stranka Državljanji (Ciudadans). Kot je videti, jo je podprla dobra četrtina volivcev, kar pomeni, da bo imela v 135-članskem parlamentu po novem 37 sedežev. Za primerjavo: v dosedanji sestavi jih je imela 25. Na drugo mesto se je uvrstila independentistična Skupaj za Katalonijo, lista prebeglega predsednika Carlesa Puigdemonta, za katero je glasovalo 22 odstotkov volilnih udeležencev in bo imela po novem v parlamentu 34 poslancev. Na tretjem mestu je Republikanska levica Oriola Junquerasa, odstavljenega podpredsednika, priprtega v Madridu, ki si je z 21 odstotki volilne podpore utrla pod do 32 poslanskih sedežev. Potem ko je tudi levičarska CUP, ki hoče brezpogojno v neodvisnost, pričala dobre štiri odstotke volivcev in si tako zagotovila štiri sedeže, bodo imeli independentisti v parlamentu 70 mest, torej večino, vendar dva manj, kot so jih dobili ob volitvah pred dvema letoma. Da je CUP izgubila kar šest poslancev, je hud udarec zanj, saj po novem ne bo mogla več toliko izsiljevati Puigdemonta in Junquerasa, kot ju je.

Na strani političnih formacij, ki ob Državljanjih zagovarjajo enotno Španijo, so se glasovi porazdelili takole: velika porazenka je Ljudska stranka, ki bo imela s štirimi odstotki podpore v parlamentu le tri poslance; doslej so imeli enajst. Socialisti so se odrezali bolje, podprlo jih nekoliko manj kot 14 odstotkov volivcev, kar pomeni, da imajo po novem 17 poslancev ali enega več kot v prejšnji sestavi parlamenta. Zato pa verjetno ne morejo biti zadovoljni levičarji v En Comú Podem, ki imajo po novem med volivci sedemodstotno podporo. Formacija, ki zagovarja pravico do samoodločbe, ne pa tudi neodvisnosti, bo v parlamentu predstavljala osem poslancev oziroma tri manj kot do pred kratkim.

Poraz Maria Rajoya

Čeprav se je na predčasnih volitvah, kjer je bila volilna udeležba 82-odstotna, spet potrdilo, da je katalonska družba razklana na dva pola, se je tudi pokazalo, da je taktika španskega premiera Mariana Rajoya do uradne Barcelone zgrešena.

Predsednik vlade je upal na to, da mu bo z avtoritarnim reakcionizmom uspelo zadušiti independentistično gibanje. Načrt se mu ni izšel, nasprotno, kaznovali in ponižali so ga še lastni volivci, ki jih je precej prebežalo k Državljanom. Podpornikov španskega konservativizma med Katalonci resda nikoli ni bilo prav veliko, a še pred petimi leti je bilo konservativcev iz Ljudske stranke v katalonskem parlamentu devetnajst. Kot je razumeti, Rajoyu zadnje čase pogostejši obiski Katalonije niso pomagali, čeprav je verjel in bodril privrženca, kako je »zgodovina na njihovi strani«. Očitno se je sedanost, tudi independentistom v poduk, obrnila na stran Državljanov, ki so zdaj stranka z največjo podporo v Kataloniji. Vse bolj vsešpanska stranka – po špansko Ciudadanos in po katalonsko Ciudadans – izvira iz Barcelone, kritiki (na levici) pa jo opisujejo kot populistično stranko brez programa, ki da je veliko ideološko pomešala med seboj, predvsem pa je pred komaj dobrim desetletjem nastala kot odgovor na gibanje Indignados (Ogorčeni). Medtem ko so ti zadnji klicali k levičarski revoluciji in se nato v Španiji »formirali« v Podemos, stoji za Ciudadanos menda veliki kapital.

In Carles Puigdemont?

V taboru independentistov je medtem osrednje vprašanje, ali se bo Carles Puigdemont, ki bi mu kot zmagovalcu med njimi lahko pripadal položaj predsednika vlade, vrnil iz pregnanstva v Bruslju. Prebegli voditelj je vnaprej govoril, da bo tako, čeprav ga v Španiji čaka aretacija, saj ga bremenijo pozivanja k uporu, vstajništva in zlorabe javnega denarja. Tako unionistične kot independentistične Katalonce, ki so, kot so pokazale volitve, naprej razklani napol, pa predvsem zanima, ali

bodo po treh mesecih vendarle izšli iz slepe ulice in se bosta Madrid in Barcelona začela pogovarjati. Puigdemont, ki očitno verjame, da se bo independentističnim strankam uspelo povezati in naprej vladati, je iz Bruslja takoj izzival Rajoya, naj deluje politično, in pozval špansko vlado na srečanje kjer koli v Evropi. Treba je začeti novo evropsko ero, je izjavil in opomnil še evropsko komisijo, naj vendarle prisluhne Kataloniji.

- **Ko se greje prav v jedru. Janez Markeš. Delo, Sobotna priloga, 23.12.2017, str. 7**

Vladavina prava

Tako imenovana jedrska opcija, ki jo je evropska komisija odprla proti Poljski, je prava novica tedna, kajti zgodilo se je nekaj bistvenega. Kdor ne razume pojma in vsebine vladavine prava, je bilo sporočilo, ne razume koncepta Evropske unije. Privrženost vladavini prava gre seveda všttric s konceptom ločenosti vej oblasti in tega koncepta na Poljskem nočejo spoštovati. Slovenija in marsičem ni najbolj vzorna, toda temeljna privrženost vladavini prava na prevladujoči politični ravni trenutno ni ogrožena. Pravzaprav se je premier Cerar nanjo skliceval prav ta teden, ko je bil na sestanku v Zagrebu zaradi implementacije arbitražne sodbe glede meje s Hrvaško.

Še dvoje vprašanj se poraja v zvezi s konceptom vladavine prava po državah Evrope. Prvo je, kakšno je glede tega razmerje med levicami in desnicami Evrope, drugo pa, kako je z globalnim konceptom demokracije, potem ko nastaja vtis, da je nekdo ugonobil liberalno svetovno ureditev.

Trump in poljski vzorec

V četrtek je Bojan Grobovšek, nekdanji veleposlanik in predsednik Slovenskega društva za mednarodne odnose, na mnenjski strani Dela analiziral Avstrijo po zadnjih volitvah, ko je nastopila nova vlada Sebastiana Kurza. Pridih te zmage in nove avstrijske vlade, je povedal, daje koalicija ljudske stranke in Haiderjevih svobodnjakov pred sedemnajstimi leti. Tedaj je Izrael z Dunaja umaknil svojega veleposlanika in EU se je odločila za sankcije, ki so pomenile predvsem hladne in minimalistične odnose držav članic do Avstrije. Očitki mednarodne skupnosti so bili tedaj nabrani iz bazena liberalne svetovne ureditve. Antisemitizem in pozitiven ali vsaj nevtralen odnos do Hitlerjevega nacizma sta sodila med temeljne prekrške, ki jih nihče ni hotel spregledati. Danes je svet kompleksnejši, kajti Izrael je ob palestinskem vprašanju in v pravicah palestinskega naroda postal prej del problema kot rešitve. Skupaj z ogroženimi mednarodnimi vrednotami se podirajo tudi stara moralna zaveznitva, nastajajo pa nova, ki so v marsičem, paradoksalno v internacionalni maniri (skorajda koaliciji), naravnana ksenofobno in nacionalistično. To dokazuje na primer naklonjenost angleških nacionalistov do francoskih pa obojih do nizozemskih. To dokazuje valenca med poljsko konservativno oblastjo in madžarskim premierom Viktorjem Orbánom pa presenetljiva podobnost in naklonjenost arhitektov brexita do Donalda Trumpa in njegove politike. Še več. Ta teden, so poročali svetovni mediji, je Trump storil nenavaden in potencialno nevaren precedens. Pred četrtkovim glasovanjem o resoluciji o Jeruzalemu v generalni skupščini Združenih narodov je bilo rečeno, da Washington namerava opazovati, kdo bo podprl resolucijo in s tem nasprotoval Trumpovi odločitvi o ponesrečenem priznanju Jeruzalema kot glavnega mesta Izraela. Iz tega sledi spoznanje, da se mednarodna demokratična razmerja v svetu spreminjajo, da ZDA, če bodo nadaljevale tako (Trumpovo) politiko, počasi iz njih izpadajo in da EU postaja osrednji igralec liberalne demokracije. Čeprav Avstrija danes ni stisnjena v kot, pa se zaveda, da se je znašla na opazovalnem radarju. Toda Avstrija bo bržkone obšla težave s svojo podobo, v tem se je, čeprav je vedno hodila po robu liberalnih vrednot, vedno dobro znašla. Poljska in v prihodnosti (in nadaljevanju) potencialno tudi Madžarska imata precej drugačno strukturo politične zavesti, predvsem pa sta glede struktur demokracije brez prave liberalne tradicije. Potem ko je angleški parlament v zadevah brexita odvzel izključne kompetence premierki Theresi May, je poljski parlament potrdil spremembe volilne zakonodaje in v neodvisne (sodne) organe nadzora nad volitvami vgradil poslanske kvote, ki pa so nesprejemljivo politično interesne. V sredo je evropska komisija zaradi širšega neupoštevanja načela ločenosti vej oblasti – in izrinjanja pravosodja iz njegove neodvisnosti – proti Poljski z razlogom sprejela tri ukrepe. Za popravo svoje smeri je ta država dobila trimesečni rok. Če priporočila ne bo upoštevala, je bilo rečeno, bo komisija sprožila sedmi člen, ki predvideva ukrepe, kadar država članica spodkopava temeljne vrednote EU.

Od močnih čustev do čustvene politike

Na terenu temeljnih vrednot EU so zgodovinsko gledano nastajale temeljne vrednote svetovne liberalne demokratične ureditve, ki so se na koncu opredmetile tudi v institutu in načelih Združenih narodov. Sevanje teh vrednot je blagodejno delovalo v vsem obdobju po drugi svetovni vojni, vse do padca berlinskega zidu in pohoda ekonomskega in ideološkega neoliberalizma (ekonomizma). Izključno pozitivna govorica nastajanja in širjenja EU se je vsekakor končala. To dokazuje že sama omemba »jedrske bombe« v zvezi z ukrepanjem proti Poljski. Sploh prvič v zgodovini evropska komisija predlaga uporabo sedmega člena in morebitne sankcije. Če so se ljudje pred nekaj leti po EU spraševali, kaj bi pomenila Evropa dveh ali več prestav oziroma hitrosti, je tedaj veljalo, da se kriteriji vežejo na vzdržnost javnih financ, na (zlato) fiskalno pravilo oziroma na države, ki dokazujejo finančno stabilnost države. Zdi se, da se je zdaj »krizna govorica« začela umikati razpravi o temeljnih načelih demokracije Unije. Začelo se je z odklanjanjem solidarnosti pri beguncih, naslednje dejanje je odpravljanje pravnih ovir za izvedbo nacionalističnih politik; kaj lahko v seriji dejanj temu sledi, je zgodovini dobro poznano. Vladavina prava je torej kamen mejnik, tako bi lahko razumeli »jedrsko« sporočilo evropske komisije, kajti gre za jedrne teme EU. Hrvaška je po politični mentaliteti in marsičem podobna Poljski in razmerje med Slovenijo in Hrvaško je v tem smislu bržkone vzorčno. Mogoče si je predstavljal, kako bi bila videti politika, če bi Slovenija imela na oblasti vlado, ki v prvo vrsto ne bi postavljala vladavine prava, temveč politično moč in nacionalistična gesla. Cerarjeva politika je na tem področju v nasprotju z nekaterimi drugimi (vendar bistvenimi) področji pomirjujoča. Tovrstna vprašanja nas najprej napeljujejo k osrednjemu vprašanju razmerja med evropskimi levicami in desnicami, nato pa k posledičnemu vprašanju, zakaj, če je bila politika liberalnih demokracij po Evropi tako uspešna, so sploh vzniknile nacionalistične in ksenofobne politike. Tu smo spet pri ekonomiji strahu, ki je pri ljudeh mnogo globlja in korenitejša kot zgolj le desni politični programi, gre pa všttric z ekonomskimi krizami, kajti strah za lastno preživetje spada med bazičen človekov strah. Spomniti pa se je treba, da je bila pred letom 2008 vladajoča ksenofobna politika (primer so Romi na Bršljanu) premočno prisotna že v času, ko o ekonomski krizi še ni bilo sledu. Tudi generirani in umetno vzdrževani konflikti med Slovenijo in Hrvaško zavoljo meje v Piranskem

zalivu so bili stalnica že pred ekonomsko krizo. Razlika med krizno in nekrizno ksenofobno politiko je tenka, obe pa imata skupni imenovalček »kurjenja« strasti, generiranja močnih čustev in minimalizacije moči objektivnega (mestoma celo brezosebnega) pravnega sistema.

Ko nekdo zmore misliti pravilno

Bistvena bi utegnila biti ugotovitev, da vprašanje škodljivih posledic evropskih desnic ni nujno vezano le na ksenofobijo, temveč tudi na neoliberalen pogled na družbeno razmerja, drugače rečeno, na ideologijo ekonomizma. Zdi se, da obramba vladavine prava v EU ne bo mogoča mimo socialne arhitekture teh demokracij. Socialna ogroženost ljudi, bodisi na zdravstveni bodisi na socialni ravni, generira potrebe po krivcih in ksenofobna politika si najde najkrajšo in najenostavnejšo pot, da jih poimenuje. Krajši konec, tako pa nas je naučila zgodovina Evrope, zlasti prva in druga svetovna vojna, vedno potegnejo nedolžni ljudje. Povsem enako je z vojno v Siriji, kajti tam je šlo in še gre za t. i. proxy vojno velikih sil, krivdo kužnega subjekta pa nosijo begunci, ki bežijo pred smrtjo in razrušenimi domovi. Nobena zloraba, taktike teroristov, ki se infiltrirajo med prebežnike, pa določena stopnja ekonomskih emigrantov, teh dejstev ne more zasenčiti. Dobra socialna in izobraževalna politika EU, za nas tudi predvsem presodne Slovenije, bi imela za posledico drugačno predpostavko ekonomske uspešnosti, generirala pa bi bržkone tudi drugačno delovno odgovornost. Vprašanje seveda je, katere politike (stranke) v Sloveniji bi lahko zagotovile takšno miselno okolje. Upati je, da bi bila v EU takšna koalicija »modrih« mogoča in realna, kajti že sama obramba vrednot vladavine prava z »jedrsko opcijo« dokazuje, da nekdo misli in da zmore misliti pravilno.

- **EU obvladujejo Francija, Italija in Španija, pa čeprav se vsem zdi, da jo vodi Nemčija**

Evropski poslanec iz Katalonije. Intervju: Ramon Tremosa. Pogovarjala se je: Mimi Podkrižnik. Delo, Sobotna priloga, 23.12.2017, str. 8-9

Ramon Tremosa

Evropski poslanec nima kristalne kroglice, a je napovedal, da bo 21. decembra na predčasnih volitvah v Kataloniji zmagal independentizem in da bo velika poraženka ljudska stranka. Po nasilju, ki si ga je 1. oktobra dovolil Madrid, in po vsem, kar je sledilo aktivaciji 155. člena ustave, so Katalonci jasno podprli katalonsko politiko, pa čeprav so razmere »izredne« in je bila predvolilna kampanja polna zastraševanj iz Madrida.

Ramon Tremosa, poslanec v evropskem parlamentu, Katalonec iz politične bližine Carlesa Puigdemonta, se je pred kratkim mudil v Ljubljani in na povabilo Društva Forum 21 sodeloval v razpravi, ali je Katalonija evropsko in tudi slovensko vprašanje. Pogovarjala sva se teden dni pred volitvami, ko naj bi po njegovem prepričanju volivci v velikem številu oddali glasove, kakor naj bi zmagale stranke, ki zagovarjajo neodvisnost. Vprašanje je bilo le, ali jim lahko uspe doseči absolutno večino v parlamentu – zdaj vemo, da jo imajo –, in odprto je, kako bo naprej postopala osrednja oblast v Madridu. Bo še zatirala Katalonijo ali bo priznala volilni rezultat? Je po vsem, kar se je v zadnjih mesecih dogajalo med Barcelono in Madridom, dialog vendarle mogoč in končno na vrsti?

Kako je Katalonijo po razglasitvi neodvisnosti 27. oktobra prizadela aktivacija 155. člena španske ustave? Katalonski mediji, ki jih spremljam od daleč, denimo tiskovno agencijo Catalan News in spletni časopis VilaWeb, delujejo, kot se zdi, dokaj normalno.

Veliko je groženj, denimo katalonskemu javnemu radiu, ki da menda ni dovolj uravnotežen, ali katalonski televiziji. Medijem grozijo z zaprtjem in da jih bodo postavili na sodišče, ker so pristranski. Tudi s sodišč dobivajo župani in učitelji obvestila, da se morajo tega in tega dne zglasiti tam in tam, ker da širijo sovražstvo. Španske politične stranke lažejo tudi, ko trdijo, da ima Katalonija najboljšo avtonomijo, ki si jo je mogoče zamisliti. Ni res.

Baski, ki so sicer bistveno manjši in vrtijo manj denarja, imajo zagotovo boljše.

Da, takšno imajo kot Bavarci, saj sami pobirajo davke, potem pa s svojim denarjem v žepu dajejo manjši delež Madridu. Zato pa so finančno sposobni pomagati svojim podjetjem, investirati in lahko izboljšujejo ekonomijo. Mi teh pristojnosti nimamo. Nam vse vzame španska država, vrne pa nam manj, kot ji moramo dati. V Nemčiji, denimo, dežele nadzirajo svojo infrastrukturo, kar pomeni, da upravljajo letališča, železnico in pristanišča. Mi vsega tega, seveda, ne smemo početi. Hkrati pa vemo, recimo, da španska vlada ovira japonska podjetja in norveškega nizkocenovnega letalskega prevoznika Norwegian, da bi zagotavljali direktne lete med Barcelono in Tokiem. Leteti morajo do Madrida, zaradi česar smo primer predstavili evropski komisiji. Kot so razkrili mediji, je zadaj dogovor med Španijo in Rusijo, čez zračni prostor katere se leti do Japonske. Da, vse to se dogaja leta 2017 ... In še nekaj je ključno: Katalonija nima pooblastil, da bi regulirala svoj finančni sektor, medtem ko jih nemške dežele ali Baskija imajo. V Ameriki lahko celo mesta nadzorujejo svoj trg dela in ga preobražajo, da bi pritegnili podjetja in zmanjšali delež brezposelnih. V Španiji pa je vse centralizirano in Katalonci ne smemo reči ničesar. Zato ne preseneča, da je vedno več naklonjenosti neodvisnosti, saj ljudje vidijo, kako znotraj Španije, vsaj z ljudsko stranko, reforme niso mogoče.

Kaj se je še spremenilo?

Našteli so 120 primerov nasilja neonacističnih skupin na katalonskih ulicah. Tega prej ni bilo. Nekateri odstavljene ministri so, kot vemo, bili izpuščeni na prostost, a z jasnimi opozorili vrhovnega sodišča, da bi se lahko spet znašli v priporu, če bi ponovili, za kar so obtoženi: pozivali k uporabi in vstajništvu. To pomeni, da zdaj ne smejo svobodno govoriti o neodvisnosti. Vemo tudi, da je predsednik Carles Puigdemont v eksilu v Bruslju, kjer ni v njegovem primeru belgijsko sodstvo prepoznalo nikakršnega upora niti vstajništva, je pa povprašalo po tem, kakšne so razmere po zaporih v Madridu. Španija je potem umaknila evropski nalog za njegovo aretacijo ... Katalonski politični zaporniki, seveda, niso v Barceloni, ampak v Madridu, več sto kilometrov stran, kjer jih lahko družine obiščejo za največ štirideset minut na teden. Lahko si predstavljate, da stroški za pot niso zanemarljivi. Znano je tudi, da v celicah ni kurjave in da so zidovi vlažni, da sta po dva zapornika na devetih kvadratnih metrih ... Predsednik Puigdemont, ki je sedaj globalna osebnost in je izjemno dejaven na twitterju, je napisal, da se bo ob ponovni zmagi vrnil v Barcelono, s čimer je javno izzval špansko državo: češ, pa me pošljite v zapor, četudi bom dobil milijon glasov in jih bodo vse independentistične stranke skupaj imele več milijonov.

Drži, da se je medtem že več kot 2500 ali celo 3000 podjetij preselilo iz Katalonije?

To propagando širi španska vlada, vendar je treba povedati, da se ni umaknilo še nobeno evropsko, azijsko ali ameriško podjetje. Španska vlada pritiska le na tista, ki so pod nadzorom države: na banke, telekomunikacijske in energetske družbe. Seveda si v Madridu želijo časopisnih naslovov, ki bi govorili o množičnem odhajanju podjetij, a ni tako. Nekatera podjetja morda umikajo sedež, ne pa tudi proizvodnje.

Koliko ste Katalonci resni in konkretni pri težnjah po neodvisnosti? Po razglasitvi neodvisnosti v parlamentu 27. oktobra in vseh zapletih pred tem ni bilo v praksi storjeno nič. Vsaj občutek je, da morda niste pripravili republike. Mislim na ustanovitev centralne banke, na obrambo, na prevzem pristanišča, telekomunikacij, na mejni nadzor ... V Kataloniji je bilo ob referendumskem 1. oktobru veliko govora o slovenski poti, primerjav in tudi manipuliranja z njo, in vendar so nas naši voditelji v neodvisnost popeljali drugače.

Sledili smo poti, ki so jo ubrali Škoti. Kot so objavili, bi prevlada glasov za na referendumu leta 2014 vodila skozi več tranzitnih obdobjih pogajanj med Londonom, Edinburgom in evropsko komisijo. Vse to je bilo pripravljeno ... Primer Črne gore je tudi pokazal, koliko je lahko dovolj za odcepitev: zahtevali so 50-odstotno volilno udeležbo in 55-odstotno večinsko podporo. Za Škote bi bilo dovolj že en glas čez polovico, tako so Britanci rekli tudi ob brexitu in enako je na referendumih drugod, na Danskem, Nizozemskem, Švedskem in v Švici ... Katalonskemu predsedniku Puigdemontu in nekaterim ministrom je španska stran zagrozila, da bo po naših ulicah tekla kri in bodo umirali ljudje, če bi po deklaraciji neodvisnosti 27. oktobra začeli dejansko snovati republiko. Vsi zakoni so bili že pripravljene, a tudi vojska je bila pripravljena na intervencijo ... Zato so se v Barceloni odločili, da začasno ustavijo snovanje republike, saj nočejo, da bi kdo umrl. To, kar počnemo v Kataloniji, nima precedensa, pa čeprav smo se poskušali zgledovati po Quebecu in Škotski. Očitno je, da se mora demokratično in miroljubno gibanje, ki si prizadeva za neodvisnost, soočiti z avtoritarno državo, ki se ima resda za demokratično, de facto pa deluje tako, da zatemnjuje spletne strani, zapira ljudi in pretepa volivce. Česa takega v zahodnem svetu še ni bilo. Zato naše poti ni mogoče primerjati z nobeno drugo in zato morda potrebujemo več časa, da bi na svojo stran pridobili še več volivcev in bi dosegli neodvisnost, iz katere potem ne bo več poti nazaj.

»Referendum« o neodvisnosti ste organizirali že leta 2014, pod predsednikom Arturjem Masom, po tokratnem 1. oktobra je bilo videti, da gre zares z vsemi morebitnimi tveganji; sploh ker ste katalonski independentisti dobili tudi volitve. Mnogi Evropejci simpatizirajo z vami in vas podpirajo, in to zaradi nazadnjaške in avtoritarne države Madrida, vendar pravijo, da morate svojo nalogo opraviti sami.

Res je in tega se zavedamo. Španija nas provocira in bi rada, da bi izbruhnilo nasilje, saj ve, da ne bomo v tem primeru nikoli zmagali. Nimamo vojske, nobene tovrstne tradicije, nočemo nasilja. Z nami je morda podobno, kot je bilo v osemdesetih letih s Solidarnostjo. Pogovarjal sem s poljskimi evropskimi poslanci. Razložili so mi, kako niso mogli vedeti, kdaj bo padel berlinski zid, lahko bi že čez nekaj let ali čez četrstoletja ... A so bili Poljaki kljub temu odločeni, da ne bodo več sprejemali sovjetskega modela, saj jih je uničeval, in verjeli so tudi, da je samo miroljubna pot prava. Tudi mi ne moremo vedeti, kdaj bo katalonska republika v resnici zaživela. Bomo videli, kaj bodo prinesle volitve in koliko je Madrid še lahko nasilen do nas ... Vrhovno sodišče je namreč že zagrozilo, da bodo morali zaradi napeljevanja k vstajništvu na zatožni klopi še mnogi drugi, kakih 750 županov, tudi poslanci, javni uslužbenci, voditelji različnih organizacij, ki si prizadevajo za neodvisnost.

Vidimo, koliko je v Evropi dvojnih meril. A je mogoče Evropa, vsaj javno, tako zadržana do Španije zato, ker vidi, da Katalonci morda niste dovolj enotni? Tako kot so se ulicah zadnja leta množično združevali katalonski independentisti, se je jeseni uspelo povezati unionistom, pa čeprav so se, kot lahko verjamemo, z avtobusi pripeljali z različnih koncev Španije.

Da, unionisti so se povezali, a pred nedavnim je kakih 50.000 Kataloncev prišlo v Bruselj k Puigdemontu ... Zato pa smo privolili v predčasne volitve, da bi lahko prešteli volilne glasove in bi videli, kakšna je dejanska slika. Ne bojimo se, španska stran smo ničkolikokrat prosili, da bi se dogovorili o referendumu. A so vedno rekli ne – zato ker se zavedajo, kakšna je realnost: da nimajo podpore. Zato pa se nočejo pogajati in nas zatirajo. Seveda vemo, da moramo svojo nalogo opraviti sami doma in da ne moremo zaprositi za priznanje, če nismo v praksi vzpostavili neodvisnosti: nismo objavili že pripravljenih zakonov, po katerih bi ustanovili centralno banko, pooblastili katalonsko policijo, da nadzira meje, letališča ... Vsega tega nismo naredili, ker smo se zavedali, da bi prišlo do pobijanja. In španska država je zdaj tako cinična, da nas obtožuje nasilja.

Kako se odziva Evropska unija?

Evropsko unijo obvladujejo Francija, Italija in Španija, čeprav se vsem zdi, da jo vodi Nemčija. Ni res. Samo pogledajte: evropska bančna agencija (EBA) se je iz Londona preselila v Pariz in ne v Frankfurt, in tudi ko je Nemčija leta 2011 rekla: nič več finančne pomoči Grčiji, je zmaga Francija – in Grčija je dobila posojilo. Pariz je tisti, ki vodi EU, ne Berlin. In tako je, ker Francijo popolnoma podpirata Italija in Španija, kar pomeni skupaj 200 milijonov ljudi, ogromno evropskih poslancev, predvsem prevlado konservativcev in socialistov ..., ki v resnici nadzorujejo tako predsednika komisije Junckerja kot tudi predsednika parlamenta Tajanija. A zunaj teh treh držav – torej od Baltika, Danske in Švedske, Finske, Nizozemske, Velike Britanije, Avstrije in Slovenije – je pogled na katalonsko vprašanje drugačen. V zadnjih letih so nas vlade teh držav vabile, da smo lahko razložili, kaj se dogaja, v nekaterih parlamentih so potrdili resolucije, v katerih so zahtevali pravico do samoodločbe ... Vedno več ljudi razume, kaj se dogaja v Španiji. Samo pogledajte, kako intenzivno dogajanje spremljajo mediji z vseh koncev sveta. Ljudje so informirani in tudi vedno bolj senzibilizirani. Novinar Financial Timesa, denimo, mi je rekel, kako so v oktobru kar po šestkrat ali sedemkrat na dan tvtinili kaj o dogodkih v Kataloniji. Te informacije ne pritegujejo le Kataloncem, ampak so nasploh med najbolj brani novicami z največ kliki. Če Katalonija ne bi zanimala sveta, potem ji mediji zagotovo ne bi namenjali toliko pozornosti. Ko je pred tedni evropski parlament obiskala delegacija iz Kitajske, so nas vprašali, ali je to, kar počne Španija v Kataloniji, nova normalnost v Evropski uniji. Kajti če je tako, so jasno rekli, potem lahko odpravite tudi vse svoje skupine, ki podpirajo Tibet. Torej, če nam Kataloncem Evropa pravi, naj je ne vznemirjamo in naj ne delamo problemov, potem bo kakšna druga vlada v Evropski uniji verjetno razumela, da ima proste roke pri zatiranju morda družbenih skupin, morda manjšin.

Koliko bi se ob Kataloniji lahko »dvignila« Baskija? Zdaj je brati, kako množice zahtevajo odpravo posebnega režima za baskovske politične zapornike. Pred nedavnim je zato na tisoče ljudi protestiralo v Parizu.

Baski že imajo polno avtonomijo in tudi nadzor nad financami, zato ni prave potrebe po tem, da bi se osamosvojili ... Jean-Claude Juncker laže, ko pravi, kako Kataloniji ni mogoče dovoliti, da postane neodvisna, saj bi potem enako zahtevalo še ničkoliko regij. Tega ne morem sprejeti, zato ker v Evropi ni naroda, ki bi bil zatiran tako, kot smo tlačeni mi. V Evropi ni petdeset Katalonij. Kako pa bi bilo, če bi v osemdesetih letih, recimo, govorili Poljakom, naj si ne prizadevajo za uničenje sovjetskega modela, ker bi jim potem lahko sledili še drugi narodi? Kaj ni to smešno? Govoriti, naj ne vznemirjamo Evrope, čeprav smo v Španiji zatirani. Naš primer je, kot rečeno, povsem drugačen tudi od bavarskega. Bavarci se počutijo udobno v Nemčiji. Koliko pa jih podpira odcepitveno politiko? Kakšen odstotek?

Se morda tudi Francija boji, da bi se lahko dvignili Bretonci ali Korzičani? Na Korziki je pred nedavnim zmagala nacionalistična politika.

Nismo krivi Katalonci, če je morda tako. Ni mogoče reči: ne boste svobodni, zato ker bodo potem svobodo zahtevali še drugi.

Jasno. A »strah« je mogoče razumeti ...

Ne strahu, ampak, nasprotno, treba je razumeti zahteve po rešitvah. Nujno je treba reformirati države članice, da bi postale bolj konkurenčne in učinkovite. In slediti temu, kar si želijo državljani. Verjamem, da je vzpon francoske skrajne desničarke Marine Le Pen veliko bolj povezan s centralizacijo Francije kakor pa z globalizacijo sveta. Christophe Guilluy je napisal knjigo *La France périphérique* (Periferna Francija), v kateri razlaga, kako Pariz vleče k sebi vse talente, najboljši človeški kapital, vsenaokrog pa se spreminja v puščavo. Enako počne Madrid, kakih 400 kilometrov naokrog ni nič. Katalonija je odgovor na to agresivno koncentracijo vsega v prestolnico, kjer nas en dan zmerjajo za naciste, naslednji dan za džihadiste, potem smo še Putinovi agenti ali pa nas povezujejo celo z Madurovo Venezuelo.

Govori javno mnenje v Španiji še vedno uradnemu Madridu v prid – kljub nedemokratičnosti, nasilnosti in finančnim škandalom, v katere je pogreznjena ljudska stranka, a so zaradi katalonske problematike medijsko povsem zasenčeni?

Vemo, da nastop proti Kataloncem prinaša glasove španski politiki. A mogoče bo premier Mariano Rajoy, če bodo v četrtek (21. decembra) zmagali independentisti – in ker nima večine v španskem kongresu –, razpisal predčasne volitve v Španiji in bo tako poskušal doseči absolutno večino. Kaže povedati, da tudi socialistična stranka ne vodi do Katalonije drugačne politike kot ljudska stranka. Ob zadnjih volitvah leta 2016 smo Pedru Sánchezu ponudili podporo, da bi postal premier, a je naše glasove zavrnil, verjetno zaradi korupcijskih škandalov v Andaluziji. Primeri so na sodišču. Mogoče pa špansko pravosodje, ki ni neodvisno, ampak ga nadzira ljudska stranka, sodeluje v nekakšni igri izsiljevanja, češ, socialisti, sledite nam v naši politiki do Katalonije, drugače ...

Bo špansko-katalonsko problematiko mogoče rešiti po elegantni, mirni poti?

Mi želimo, da bi jo, a je očitno, da druga stran tega noče. Bomo videli, koliko jim lahko uspe pri zavračanju pravice do svobode in demokracije. Zdaj smo namreč spet pri temeljnih svoboščinah, pri demokratičnih vrednotah, sploh ne pri neodvisnosti ... Rekel bi še, da je do nas Kataloncem mnogo več občutljivosti na tujem kot pa v Španiji. V zadnjih letih sem imel na stotine sestankov, pogovorov in srečanj z veleposlaniki, think-tanki, novinarji z vseh koncev sveta, tudi s poslanci evropskega parlamenta, ki so želeli vedeti, kaj se dogaja pri nas. Ni pa me tega vprašal noben Španec: ker se Španija z nami ne pogovarja. Zanj je pomembno, da plačujemo davke in smo tihi.

Mnogi Evropejci so solidarni z vami, tudi Slovenci so, čeprav neredki poudarjajo, da ste Katalonci preveč razklani.

V Dublinu je mestni svet izglasoval, da bodo na balkonu mestne hiše izobesili tudi katalonsko zastavo. Gesta je solidarnostna. Vemo, da imamo ogromno prijateljev, na Irskem nas, kot mi je povedal irski evroposlanec, podpira kar 90 odstotkov prebivalstva. Madrid zato grozi Irski, da Ryanair morda ne bo več mogel leteti na španska letališča, če nas bodo priznali za neodvisno državo. Da, tako je, Madrid žuga s prstom tudi drugim. Pa priznanja sploh še ne prosimo, saj vemo, da moramo najprej sami dokončati svoje delo.

- **»Evropa naj bi spoštovala človekove pravice, a begunce zapira in jih pošilja nazaj v vojne«** Tekst: Mojca Zabukovec. Delo, Sobotna priloga, 23.12.2017, str. 19-21

Deportacije.

Države Evropske unije, Nobelove nagrajenke za mir, namesto da bi ljudem, ki bežijo iz opustošene domovine, zagotovile zaščito, jih pošiljajo nazaj. To, kar doživlja Ahmad Shamieh v Ljubljani, doživljajo številni, ki so prišli v Evropo, da bi tu našli varnost.

Deportacija se lahko zgodi kadarkoli. Ni nujno, da te o njej obvestijo, navadno te ne, policija samo pride. Zgodi se lahko katero koli noč ali pa tudi nobeno. Tako je o izgonih beguncev govoril 33-letni Asif Syed, medtem ko je sedel v manjši kavarni v središču Kreuzberga v Berlinu, ki velja za četrt z eno večjih turških populacij v Nemčiji. »V povprečju se na dan zgodi dvajset deportacij, v Afganistan in Pakistan so organizirani posebni čarterski poleti, zadnjih 140 beguncev so v domovino deportirali pred dnevi,« je razmere v Nemčiji opisal pakistanski begunec, aktivist in član samoorganizirane skupine Stop deportacijam, ki že od leta 2013 organizira akcije solidarnosti. »Evropa naj bi spoštovala človekove pravice, a begunce zapira in jih pošilja nazaj v vojne,« je opisal izkušnje ljudi.

Na mestnem trgu Oranienplatz v Berlinu, ki je v zadnjih letih postal prostor protestov s sporočili solidarnosti, so se lokalni aktivisti in begunci zbrali tudi v sredo pred dvema tednoma. Asif Syed ni manjkal. Nemška vlada je tisti dan namreč organizirala dva čarterska poleta z begunci v Afganistan in Pakistan. »Že ena deportacija je nesprejemljiva, toda dogajajo se ves čas,« se je jezil Syed. »Vsako jutro lahko naše prijatelje odpeljejo iz postelje in jih proti njihovi volji vkrcajo na letala. Svoboda gibanja očitno ne velja za vse.«

Najnovejši podatki nemškega urada za priseljevanje kažejo, da so letos odobrili azil nekaj manj kot 170 tisočim, zavrnilo pa so ga 210 tisočim. Da bi pospešili deportacije, so začeli ponujati denar. V sklopu zadnjega paketa, ki so ga pri notranjem ministrstvu poimenovali Tvoja država. Tvoja prihodnost. Zdaj!, družinam obljublajo po tri tisoč evrov – slabo polovico vsote dobijo begunci na dan odhoda, preostanek pa šele nekaj mesecev pozneje v državi izvora –, 1200 evrov pa dobi posameznik, če se, še preden je odločeno o njegovi prošnji za azil, »prostovoljno« vrne domov, od koder je pred tem moral zbežati. Po podatkih, ki so jih zbrali pri Deutsche Welle, je lani iz Nemčije »prostovoljno« odšlo skoraj 55 tisoč beguncev, do letošnjega

aprila 11 tisoč. Še 25 tisoč so jih lani vrnil prisilno, kar je za petino več kot leto prej. Državni sekretar na notranjem ministrstvu Ole Schröder je za ta portal pojasnil: »Tiste, ki zavračajo prostovoljno vrnitev, je treba dosledno pošiljati nazaj v domovino. Samo tako bodo prostovoljne vrnitve postale boljša izbira.«

Kje in kako so?

Asif Syed je v Evropo pribežal leta 2007. Zanj ni bilo od nemške dobrodošlice nikoli nič. »Dobrodošli v resnici ne pomeni nič drugega kot – odidite,« razmišlja 33-letni Pakistanec. »Z večino ljudi, ki smo jih poznali in so bili deportirani v Pakistan ali Afganistan, smo izgubili stik.« Junija letos so nemške oblasti deportirale njegovega prijatelja. Od takrat Syed ne ve, kje je in kako je z njim. »V Afganistanu je vojna, v Pakistanu uradno ni bilo vojne, umrlo pa je prav tako veliko ljudi. Ljudje umirajo v državah, ki jim Evropa pravi varne.«

Po več kot desetletju »vojne proti terorju«, ki jo je nekaj dni po 11. septembru napovedal tedanji predsednik ZDA George W. Bush, so v mednarodnem združenju zdravnikov za preprečitev jedrske vojne leta 2015 objavili poročilo o neposrednih in posrednih smrtnih žrtvah spopadov v Afganistanu, Pakistanu in Iraku. Skupno jih je bilo vsaj 1,3 milijona, število pa bi po njihovem lahko presegl tudi dva milijona. Da je bilo »zaradi vojne, nasilja in preganjanja prisilno razseljenih več ljudi kot kadarkoli prej«, v letošnjem poročilu ugotavljajo tudi pri organizaciji Združenih narodov za begunce. Približno pol milijona beguncev po vsem svetu se je vrnilo v domovine in 6,5 milijona notranje razseljenih v svoja lokalna okolja. Toda hkrati opozarjajo, da so mnogi to storili »v vse prej kot idealnih okoliščinah in kljub temu, da je njihova prihodnost povsem negotova«.

Syed je, medtem ko se je sklanjal nad skodelico čaja v kavarni, govoril o nerazumevanju. »Jezi me, da se nihče ne vpraša, kaj se dogaja v vseh teh državah. Slišali smo Tonyja Blaira, ki je rekel, da je bil napad na Irak napaka, toda koliko življenj je bilo izgubljenih in v kakšnem stanju so vse te države danes. So povsem uničene, zdaj pa se tja vrača ljudi, ki so od tam odšli z razlogom.«

Praznost človekovih pravic

Potem ko je leta 2005, leto dni po uradni vključitvi Slovenije v EU, odbor ministrov sprejel »dvajset smernic o prisilnem vračanju«, je tri leta pozneje začela veljati evropska direktiva o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonitih priseljencev iz tretjih držav. Z njo so, kot so zapisali v Bruslju, vzpostavili »vrsto horizontalnih ukrepov, ki se uporabljajo za vse državljane tretjih držav«, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop ali bivanje v državi članici. Beseda deportacija v njej ni omenjena, namesto tega govorijo o vračanju, to pa mora biti zaključeno »po poštenem in preglednem postopku«, »prostovoljna vrnitev« naj ima »prednost pred prisilno«.

»Ljudi deportirajo tako, da navidezno spoštujejo človekove pravice,« razmišlja Jelka Zorn, raziskovalka migracij in profesorica na fakulteti za socialno delo v Ljubljani. To je po njenem tipično za zahodne države in zveze, kot so EU, ZDA in Avstralija, ki izumljajo vedno nove načine tako za pridrževanje ljudi onstran običajnega sodnega nadzora kot tudi njihovo odstranjevanje. Po njenem ne gre za nič drugega kot humano izvajanje nehumanih pooblastil, paradoks, ki kaže praznost človekovih pravic, med katerimi je tudi pravica do zatočišča. »Če se vprašujemo, kje pri deportacijah so človekove pravice, odmislimo celoten kontekst, kolonialno zgodovino, odmislimo vojne in deportacijo vidimo kot tehnično nalogo. Pri tem policijskem nasilju se trudijo zmanjšati fizično nasilje, toda odsotnost lisic v ničemer ne zmanjša nasilnosti in brutalnosti izgona.«

Represivni organi se po besedah Neže Kogovšek Šalomon, pravnice in direktorice Mirovnega inštituta, otepajo direktnih poimenovanj svojih dejanj. »Na ta način politike, ki imajo za ljudi hude posledice, ne zvenijo več dramatično, saj so zavite v birokratski diskurz upravljanja.« Pri tem spomni na podobno prakso slovenskih oblasti pri izbrisanih, ki so jih označili za tujce, ki jim je prenehalo prebivanje, namesto izgonov rečejo privedba do državne meje, danes na meji ni žice, ampak so tehnične ovire. Da gre pri tem za »namerno diskurzivno manipulacijo z namenom prikriti realno dejstvo«, opozarja Marina Lukšič-Hacin z inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije pri ZRC SAZU. Tako se razkriva družbenopolitični odnos do sistemskega nasilja, ki smo mu trenutno priča v evropskem okolju, opozarja in doda: »Deportacija označuje izgon. Gre za politično, sistemsko odločitev, da nekoga, ki ga nočeš, preženeš. Ta pojem je to označeval v zgodovini in ima tudi danes isti pomen.«

Neža Kogovšek Šalomon meni, da gre pri rabi besede vračanje v predpisih EU za podoben fenomen, ki pa ga zakonodajalec utemeljuje tako, da je vračanje lahko prostovoljno in prisilno, čeprav gre po njenem v obeh primerih za prisilo.

»Prostovoljno vračanje je vračanje, za katero se odloči posameznik pod grožnjo prisilnega vračanja ali zaradi denarne spodbude, ki jo zagotovi država, če se oseba vrne. Tako vračanje je torej le na videz prostovoljno.«

Nasilje nad človekovo integriteto

Medtem ko so po podatkih vlade v Ljubljani letos v »skrb za integracijo« vključili 126 ljudi z mednarodno zaščito, lani 170, letno poročilo policije kaže, da so leta 2016 »tujim varnostnim organom vrnil 782 tujcev«. To je trideset odstotkov več kot leto prej. Največ so jih poslali na Hrvaško, tistim, ki pa se menda niso odločili za uvedbo postopka mednarodne zaščite, so »skladno s cilji evropske direktive iz leta 2008 omogočili vračanje v matične države po programu prostovoljnega vračanja«. Iz centra za tujce v Postojni, v katerem izvajajo »prisilno in prostovoljno odstranitev iz države«, so samo letos deportirali 86 ljudi, lani 290, leto pred tem 320. Kam so bili ljudje izgnani, ne vedo povedati, ker da o tem ne vodijo evidence. »Vrnjeni so bili v sosednjo državo na podlagi sporazuma o vračanju oziroma drugi državi članici EU, če je bil tujec vrnjen na podlagi dublinske uredbe. Preostali so bili odstranjeni v državo izvora.« Podatki notranjega ministrstva o deportacijah v sklopu dublinske uredbe, po kateri naj bi prva država članica, ki evidentira prosilca za azil, postopek vodila do konca, kažejo, da je bila večina vrnjenih v matične države. V druge članice EU so namreč deportirali 35 ljudi, od tega 16 v Nemčijo in 14 na Hrvaško. Marca je bila med njimi – po dveh letih bivanja v Sloveniji – tudi sirska družina Korba-Sulejman z enoletnim otrokom.

»To je grozljivo,« je ob omembi deportacije dejal mlad afganistanski prosilec za azil, medtem ko je sedel v knjižnici samoorganiziranega migrantskega centra v ljubljanskem Rogu. Tudi tam so se, podobno kot v Berlinu, lokalni aktivisti povezali z begunci in zdaj ustvarjajo skupne prakse in bijejo boj. Sirsko družino je Afganistanec, ki ni želel biti imenovan,

dobro poznal. »Deportacija pomeni konec. Čas teče, delaš, si aktiven, se trudiš, potem pa ti rečejo: Odidi! Ne vem, ali bom sam čakal na negativne odgovore,« je razmišljal. Dve leti je v Sloveniji, toda odgovora pristojnega notranjega ministrstva v zvezi z azilom še nima. »Govorijo, da lažemo, toda imam veliko dokazov, da potrebujem mednarodno zaščito. Vem, vsi čakamo, a je težko. Težko je, ker ne veš, kaj bo.«

Da si marsikdo ne zna predstavljati, kako travmatične so deportacije, poudarja Zana Fabjan Blažič, antropologinja, ki je prav tako aktivna v delovni skupini za azil v Rogu. Večina ljudi v Sloveniji nima zares stika z begunci, toda po njenem je pomembno razumeti, zakaj je Carol Korba-Sulejman kričala iz kombija, ko so jo z družino odpeljali, in zakaj sirski begunec Ahmad Shamieh pravi, da bi deportacija na Hrvaško zanj pomenila smrt. »Ljudje kdaj povzemajo govorico oblasti in jo ponotranjijo brez prevpraševanja. Notranje ministrstvo noče govoriti o deportacijah, ampak temu pravi predaja ali izročitev, kar zveni malo lepše, v resnici pa prikriva nasilje. Deportacija je nasilje nad človekovo integriteto.« Stiki s tistimi, ki jih je ministrstvo doslej izgnalo v domovino, so po njenih izkušnjah danes bolj kot ne pretrgani, ohranjajo ga z vrnjenimi na Hrvaško.

»Pravijo, da so izgubili vse, tudi upanje,« pripoveduje Zana Fabjan Blažič. Kritična je tudi do ministrstva, ko pravi, da je sirška družina odšla prostovoljno: »Zakaj bi se potem dve leti borili na sodišču? In zakaj je mama jokala, ko so jih odpeljali? Na koncu so se vdali in zdaj jim je hudo, nimajo socialne mreže, kot so jo imeli v Sloveniji.« Prostovoljne deportacije, kot jih uradno imenujejo oblasti v Ljubljani, Berlinu in Bruslju, so po njenem v resnici prisilne.

Odstranjanje

Pri pristojnem direktoratu za notranje zadeve, migracije in naturalizacijo v Ljubljani vztrajajo, da v okviru dublinske uredbe »ne izvajajo deportacij oseb z območja EU«, ampak »dublinske predaje« v drugo državo članico. Policija pa na podlagi zakona o tujcih izvaja »vračanja in odstranjanje tujcev«. Kot poudarjajo, gre za primere, »ko tujci vstopijo oziroma prebivajo na območju Slovenije nezakonito« oziroma ne izpolnjujejo pogojev za bivanje. »Policija tujcem v postopku izda odločbo o vračanju, lahko z rokom, kar pomeni, da imajo možnost sami zapustiti Slovenijo, ali brez roka, kar pomeni, da takrat policija izvede vračanje ali odstranitev,« so sporočili. Ker to izvajajo na individualen način, »kar pomeni, da gre za temeljito individualno obravnavo vsakega tujca posebej s pripravo na odstranitev«, ocenjujejo, da so pri tem uspešni. »V vseh letih izvajanja ne beležimo primera, ko bi prekinili postopek vračanja oziroma odstranitve v fazi, ko smo ga že začeli fizično izvajati.«

Od lanskih skupno 290 deportacij iz centra za tujce, od katerih jih je bilo 99 vrnjenih na podlagi sporazuma o vračanju, je bilo 13 ljudi vrnjenih z avtobusom, prav toliko z vlakom, 146 z letalom ter 18 »na drug način«. Policija pri tem, kot pravijo, koristi redne linije s prevozniki, ki so na razpolago. V zadnjih desetih letih so za deportacije ali, kot jim pravijo sami, »odstranjanje tujcev« skupno porabili 1.298.544 evrov, večino iz evropskega sklada. Za letalske vozovnice za dublinske predaje so v enakem obdobju plačali 253.657 evrov. Medtem pa posameznemu prosilcu za mednarodno zaščito – vsega skupaj jih je v Sloveniji ta hip 215 – namenijo 18 evrov na mesec.

»Delujejo po načelu ni človeka, ni problema,« opozarja Zana Fabjan Blažič. »Prek kvotnega sistema so iz evropskih držav primorani sprejeti določeno število beguncev, in to izvršijo. A tudi to v manjšem obsegu od obljubljenega, preostalih pa se poskušajo znebiti,« opozarja aktivistka. Govori o psihološkem izčrpanju ljudi, ko čakajo v azilnih domovih na rešitev prošnje, o tem, da policija mnoge zavrne že na meji, o tem, da jih veliko zbeži iz države, potem ko jim zavrnejo azil, ker se bojijo, da bodo zaprti v centru za tujce ali pa jih bodo deportirali. »Vzvodov, po katerih se Slovenija znebi ljudi, je ogromno in pri tem so oblasti uspešne.«

V akcijskem načrtu ministrstvo predvideva, da bo med letoma 2015 in 2020 slabih osem milijonov evrov namenilo za »vključevanje« in »zakonito priseljevanje« beguncev, toda hkrati nameravajo prav toliko denarja porabiti za njihovo »vračanje« oziroma deportacije.

Človekove pravice deportiranca

Slovenska Karitas od oktobra 2015 kot neodvisni opazovalec nadzira postopke »prisilnega vračanja«, ki jih izvaja policija. To je po besedah Danila Jesenika Jelenca, izvajalca monitoringa, v skladu z evropsko direktivo iz leta 2008. Na podlagi vidnega meni, da policisti ravnajo korektno in v skladu s predpisanimi postopki, tako da je vsako poročilo doslej lahko zaključil »ne le s pohvalo, ampak tudi s potrditvijo, da so bile spoštovane človekove pravice in dostojanstvo deportiranih oseb«. Kako pa so se odzvali izganjani ljudje? »Večinoma so vsaj na zunaj resignirani, vdani v usodo. Vrnitev ni za vsakega polom. Kažejo tudi neko upanje in moč za naprej, za nov začetek v domovini, nemara celo za nov pobeg v Evropo.« Videl in zabeležil pa je tudi še zadnje poskuse ljudi, da bi se izognili deportaciji.

Odkar pri Karitasu več kot dve leti izvajajo monitoring, jih je policija o prisilnih vrnitvah obvestila v zgolj petih primerih. Od tega cerkveni ustanovi pri enem primeru ni uspelo izvesti monitoringa. Policija sicer poroča, da je bilo samo lani iz centra za tujce »vrnjenih in odstranjenih« 290 ljudi. »Teh številc ne morem komentirati, ker jih ne poznam,« pravi Danilo Jesenik Jelenc iz Karitasa. »Morda 290 deportacij obsega tudi tiste, ki so po prejeti odločbi o izgonu sami odšli in jih ni bilo treba spremljati.« Glede neujemanja med podatki o deportiranih iz centra za tujce in tistimi, katerih izgon so nadzirali pri Karitasu, na notranjem ministrstvu odgovarjajo: »Center za tujce je lani vrnil 290 ljudi, kar pa ne pomeni, da so bili vsi vrnjeni v izvorno državo, še manj pa, da je šlo za prisilno vračanje. O tem namreč lahko govorimo le takrat, ko tujec ne soglaša z vračanjem in ga zato v postopku spremlja policija do izvorne države.«

Vračanje v nevarnost

Tri leta pred uradnim vstopom v EU so v Sloveniji prvič izvedli pilotni projekt Pomoč pri prostovoljni vrnitvi. Leta 2005 sta nato pogodbenika, slovenska vlada in Mednarodna organizacija za migracije (IOM), ratificirala memorandum o sodelovanju, medtem ko so program prostovoljnega vračanja beguncev v domovino začeli izvajati tri leta pozneje. Samo lani so tako vrnili 62 ljudi, med njimi 15 v Afganistan. »Če so osebe upravičene do sprejemne in reintegracijske podpore, jih osebje IOM pričaka na letališču in pomaga z urejanjem formalnosti, ki so povezane s kontrolo osebnih dokumentov, dvigom prtljage, morebitnimi carinskimi postopki, urejanjem notranjega transporta z letališča do končne destinacije, začasno nastanitvijo do dveh tednov in osnovno zdravniško pomočjo,« pojasnjujejo v ljubljanski pisarni IOM. Kdo je upravičen do reintegracijske

pomoči, določi država. Trenutno so to otroci brez spremstva, družine, starejši in osebe z zdravstvenimi težavami. Toda od 62, ki so jih lani vrnil v domovino, jih je bilo zgolj šest vključenih v podporo v Afganistanu, leto pred tem je ni dobil nihče, prav tako tudi leta 2015. »Osebe, vključene v naš program, najpogosteje pripravijo poslovni načrt, redkeje pa se odločijo za drugo obliko podpore, kot je izobraževanje ali zdravniška pomoč.«

Pisarno mednarodne medvladne organizacije v afganistanski prestolnici Kabul vodi Masood Ahmadi. Na vprašanje, v kakšnem stanju so ljudje, ki jih vrnejo v domovino, v kateri zadnja vojna traja že skoraj 17 let, po telefonu odgovarja: »Ko gre za prostovoljne vrnitve, so veseli.« Toda poročilo, ki so ga nedavno objavili pri organizaciji Amnesty International, kaže povsem drugačno realnost. Potem ko so nevladniki govorili s številnimi ljudmi, ki so bili deportirani, so zaključili, da so evropske vlade skoraj deset tisoč Afganistancev vrnile v nevarnost. Številni med njimi so bili po prisilni vrnitvi ranjeni v bombnih napadih, ubiti ali pa živijo v stalnem strahu pred preganjanjem. V nevladni organizaciji opozarjajo, da medtem ko je v Afganistanu »več smrtnih žrtev med civilisti kot kdaj prej«, evropske vlade silijo vse več prosilcev za azil nazaj.

Deportacija je deportacija

Ker je namen programa prostovoljnega vračanja predvsem »dostojna in varna vrnitev«, po besedah Masooda Ahmadija ni mogoče povedati, kaj se je zgodilo z ljudmi, ki so bili v Afganistan vrnjeni leta 2015. V organizaciji jih namreč spremljajo največ pol leta po vrnitvi, pa še to le, če so se ljudje pripravljene angažirati. »Za kaj več bi bilo treba spremeniti naše programe. Samo lani smo imeli sedem tisoč vrnitev iz Evrope. Z viri in osebjem, kot jih imamo zdaj, tega enostavno ni mogoče početi.«

Da so države članice med letoma 2005 in 2015 največ denarja, ko gre za »upravljanje migracij«, porabile prav za deportacije beguncev z letali in avtobusi, kaže raziskava The Migrant Files, ki so jo pred dvema letoma opravili v organizaciji Journalismfund. Največ denarja se v EU tako ne nameni za oskrbo ljudi, ampak za njihov izgon. »Tega ne morem komentirati,« odgovarja uslužbenec IOM v Kabulu. »A kaj potem narediti s tistimi, ki ne dobijo azila? Drži, da so deportacije drage v primerjavi s prostovoljnimi vrnitvami. Zato se države spodbuja k programom prostovoljnih vrnitev. Prosilcem za azil je treba dati možnost, da se sami odločijo o prostovoljni vrnitvi, v nasprotju s siljenjem, da jih tja vrnemo.« Podatki IOM kažejo, da se večina ljudi, ki je bila »prostovoljno vrnjenih«, ne odloči za ponovno migracijo. »To je povezano s tem, da je pot v Evropo zelo težavna, azilni postopki pa dolgotrajni, tu pa so še pričakovanja ljudi in realnost, s katero se potem srečajo v Evropi.«

Toda tudi v samoorganizirani skupini Stop deportacijam, v kateri deluje Asif Syed, poudarjajo, da ne gre za prostovoljne vrnitve. »Karkoli prilepiti nanjo, je deportacija deportacija in pomeni izgon,« je med pogovorom v Berlinu razmišljal Syed.

Slepo sledenje

EU in afganistanska vlada sta oktobra lani podpisali dogovor, s katerim so deportacije v uničeno državo dobile širšo pravno podlago. Na notranjem ministrstvu v Ljubljani pravijo, da je bil z dogovorom »storjen korak naprej k reševanju migracijske krize, ki jo lahko države EU rešijo le s sodelovanjem s tretjimi državami, ki temelji na podlagi solidarnosti, zavezanosti in skupnih prizadevanjih«.

Toda Vasja Badalič, raziskovalec na inštitutu za kriminologijo pri ljubljanski pravni fakulteti, poudarja, da so se v zadnjih letih varnostne razmere v Afganistanu poslabšale, spopadi in bombni napadi se izvajajo že skoraj po celotni državi. Tudi v Kabulu, ki ga zahodne države promovirajo kot varno mesto, se redno izvajajo bombni napadi in likvidacije. Po njegovem je neprimerno, da so evropske države izkoristile šibkost afganistanskega režima in izsilile možnost, da lahko prisilno vračajo ljudi na nevarno vojno območje. »Ker je obstoj afganistanskega režima skoraj v celoti odvisen od vojaške in finančne pomoči zahodnih držav, mu ni preostalo drugega kot podpisati sporazum,« poudarja Badalič. »Žal so slovenski politiki, tako levi kot desni, podprli okupacijo Afganistana, niso pa pripravljene sprejeti posledic, ki so nastale zaradi te okupacije. Ena izmed njenih posledic so ljudje, ki zaradi vojne bežijo iz Afganistana. Glede na to, da je bila katastrofa že povzročena z okupacijo, bi lahko zdaj namenili več sredstev za pomoč ljudem, ki so žrtve te vojne. Hkrati pa bi morali slovenski politiki umakniti podporo ne le vojni v Afganistanu, ampak tudi vsem drugim vojnem, pri katerih slepo sledimo ZDA.«

Evropski apartheid

Nobelovo nagrado, ki jo je pred petimi leti prejela EU, ji lahko, kot pravi Zana Fabjan Blažič, mirno odvzamejo. »Evropa bide vojno na svojih tleh proti ljudem, ki so najnižje na družbeni lestvici in ki najbolj potrebujejo zaščito. Begunci niso edini v Evropi, ki postajajo drugorazredni, ampak je takih ljudi vse več, so pa begunci tisti, ki nimajo niti priložnosti ostati.« To, kar se po njenem dogaja, je birokratska vojna. »Ubijajo jim upanje, ki so ga ves čas gojili. Veliko jih ostane brez papirjev ali na cesti, nekateri se znajdejo celo v kriminalu.«

V demokratični Evropi azila ni več, poudarja profesorica Jelka Zorn. »To institucijo, ki jo je še posebej spoštovala in razvijala povojna zahodna Evropa, je v zadnjih dveh desetletjih zamenjala politika upravljanja migracij. Njena ključna ukrepa sta pridrževanje in odstranjevanje.« Profesorica pri tem govori o vpetosti v širši kontekst globalnih neenakosti: »Sodobna rasistična praksa, zakonodaja in diskurz, katerih rezultat je neenaka mobilnost ljudi, so nadomestili nekdanjo kolonialistično kategorizacijo ljudi v več- in manjvredne rase, kar je bila osnova utemeljevanja suženjstva in drugih oblik ekonomskega izkoriščanja.« Sodobnega rasizma, ki se kaže v zanikanju svobode gibanja večine svetovnega prebivalstva in ilegalizaciji migrantov, po njenem ni mogoče misliti ločeno od vprašanja azila.

Jelka Zorn govori o evropskem apartheidu. Ilustrativen primer zanj je po njenem v različni obravnavi državljanov in nedržavljanov EU. Ko so leta 2005 v postojnskem centru za tujce pomotoma pridržali državljana Nemčije, ker pri sebi nista imela osebnih dokumentov, na besedo pa jima niso verjeli, je policija v poročilo zapisala: »Pri nastanitvah državljanov EU je potrebna skrajna previdnost, kajti kakršna koli nastanitve državljanov EU v center za tujce, ki lahko dokaže istovetnost, je nesprejemljiva in nezakonita.«

Njegov boj

Potem ko je Asif Syed leta 2007 pribežal iz Pakistana, je bil najprej v Grčiji, potem na Madžarskem. Leta 2013 je prošnjo za azil podal v Nemčiji. Po enem letu so oblasti naznanile, da ga bodo deportirale na Madžarsko, ker da je to država, ki je v skladu z dublinsko uredbo pristojna za obravnavo njegove prošnje. Ko je samo pomislil na Madžarsko, ga je spreletel srh.

»Tam te zaprejo, živiš v celici z nekaj kruha. Nismo kriminalci, smo samo begunci. Edina misel tedaj je bila samomor,« je razlagal. Ker vrvi ni bilo pri roki, so uporabili strojček za britje. Vse štiri, ki so bili v isti celici, so prepeljali v bolnišnico. Toda od tam so jih poslali v Srbijo, tam pa se je zanj pot proti Evropi spet začela.

»Sem desetisoči,« je leta 2014, ko je Nemčija odločila, da ga bodo deportirali, sporočal v javnem vabilu na protest pred predstavništvom EU v Berlinu in tako opozoril tudi na številne podobne usode beguncev. »Ustavite deportacije,« sporočajo z vsemi protesti in akcijami, ki so jih od takrat organizirali. Nekateri so prisluhnili. Nemški časopisi so pred dnevi poročali, da je bilo letos ustavljenih 222 deportacij beguncev, ki so jih nemške oblasti hotele poslati v domovino z letali, ker so se tako odločili piloti.

Po skoraj desetletju takšnih in drugačnih bojev v Evropi ima Asif Syed danes dovoljenje za stalno bivanje. »Ko smo pripravili prvi protest, sem si rekel, da če bom ustavil svojo deportacijo, potem lahko ustavimo tudi druge,« se je prvič nasmehnil.

- **Begunske krize še zdaleč ni konec. D. S. Delo, 27.12.2017, str. 7**

Evropska priseljska politika. Bruselj je zamudil priložnost, da bi po krizi leta 2015 korenito reformiral nedelujoč azilni sistem

Evropska unija se, kot smo lahko videli tudi med zadnjim letošnjim bruseljskim vrhom, še vedno ni zmožna dogovoriti niti o kvotah in delitvi zadnje čase bistveno manjšega števila beguncev, ki so po zaprtju vseh begunskih poti ostali v Evropi ali pa še lahko pridejo vanjo.

Politiki vztrajajo vsak pri svojem, prepad med trmoglavo vzhodno Evropo, ki noče sprejeti nobenega begunca in po novem ponuja nekakšne denarne odškodnine še vedno zelo obremenjenim članicam z južnega obrobja, ter med tako imenovano bruseljsko zahodno Evropo je še vedno očitno, evropski politiki pa se delajo, da krize z begunci ni več.

A to je le privid, pravi ameriška strokovnjakinja za migracije Heath Cabot, ki se je med najhujšim navalom beguncev v Evropo na veliko ukvarjala predvsem z begunskimi problemi v Grčiji. »Begunska kriza v Evropi še zdaleč ni minila,« je pred kratkim opozorila v intervjuju za Der Spiegel. Evropska javnost se je v zvezi z begunci preveč osredotočila samo na en moment krize, na grozljivo poletje in jesen leta 2015, ko je čez Turčijo in Grčijo proti bogatemu severu Evrope vandralo na tisoče beguncev, potem pa so migrantske teme z začasno umiritvijo razmer hitro spet potisnili v ozadje. Vendar begunska kriza s tem seveda še ni preteklost. Le začasno se je umirila in preselila na marsikje še vedno kritično obrobje Evropske unije, je poudarila Heath Cabot.

K temu je po njenem veliko prispeval tudi ne najbolj pošten nemški begunski sporazum s turškim predsednikom Recepom Tayyipom Erdoğanom, po katerem se je zaradi zaprtja tako imenovane balkanske poti pritisk migrantov na Evropo nekoliko umiril. Nemčija je na vrhuncu krize tudi zaradi premalo premišljene izjave kanclerke Angele Merkel, ki je beguncem na stečaj odprla vrata, resda sprejela največ beguncev med vsemi evropskimi državami, toda sporazum s Turčijo, tudi z današnjega stališča, vendarle ni bil tako čist, kot bi se komu zdelo, je prepričana Heath Cabot. Nemčija se po njem še naprej lahko hvali z odprtostjo in kulturo dobrodošlice, medtem ko tako imenovane tretje države z vse večjimi težavami in »packarijami« opravljajo umazano delo pri ščitenju in varovanju evropskih meja.

Strukturne pomanjkljivosti

V resnici bi moralo biti tako, da bi Nemčija kot najmočnejša članica Evropske unije, ki je resda sprejela tudi največ beguncev, morala spodbuditi nujno in vseevropsko odpravljanje velikih strukturnih pomanjkljivosti v evropskem azilnem sistemu, je zahtevala Heath Cabot. Te namreč niti dve leti po največji evropski krizi še vedno niso odpravljene. Evropska unija še vedno stavi vse na odvrčanje beguncev, čeprav je vsem jasno, da je ta strategija odpovedala. Še vedno prisega tudi na v praksi za vse sporen »dublin III«, po katerem lahko begunci dobijo status azilanta samo v tisti članici EU, v kateri so najprej stopili na evropska tla.

Na obrobju Evropske unije, v tako imenovanih prvih, mejnih članicah, se zato še vedno kopičijo begunci, ki so zaradi zaprtih poti naprej proti Evropi za več mesecev, nekateri pa tudi za leto ali dve, obtičali v nemogočih razmerah. Ti ljudje pogosto niti ne vedo, kaj se bo jutri zgodilo z njimi. Jih bodo poslali nazaj v Turčijo, se jim bo vendarle uspelo prebiti kam drugam, ali pa bodo tako rekoč za večno obtičali na grških otokih?

Razmere so resnično katastrofalne, kajti le redki so si zagotovili vsaj zasilno eksistenco. Čeprav so meje v Evropo vse bolj tesno zaprte, čeprav je vse več žic, ograj, patrolj in straž, čez Sredozemlje še vedno prihajajo novi begunci, pri katerih prav tako nihče ne ve, kaj storiti z njimi. Jim je treba pomagati ali jih je najbolje kar takoj poslati nazaj v »državo izvora«? Kajti Evropa v resnici nima uporabnega načrta, je dejala Heath Cabot. Čeprav je vsem politikom jasno, da begunski pritisk iz različnih vzrokov ne bo kar tako ponehal in da ga zaradi političnih kriz, vojn, ekonomske bede in uničenega okolja še desetletje ne bo konec, ampak bo zelo verjetno celo iz leta v leto večji.

Nevarno sprenevedanje

Evropa pa se kar slepi. Bogate članice v središču unije in tiste, ki so se ogradile in nočejo sprejeti nikogar, še vedno kažejo s prstom na države na obrobju in jim sporočajo, kar poskrbite za begunce, če niste znali dovolj trdno zapreti zunanjih meja, kar je po prepričanju ameriške strokovnjakinje v resnici najbolj škandalozno in najbolj nevarno sprenevedanje. Celoten kontinent bi moral po njenem prepričanju obrniti logiko na glavo in se končno strezniti ob spoznanju, da bodo celo vse države skupaj komaj kos problemom, ki se v resnici šele kažejo v vsej razsežnosti.

Evropska unija, ki se kljub travmatičnim izkušnjam z begunsko krizo leta 2015 še vedno ukvarja zgolj z odpravljanjem simptomov, zato nujno potrebuje novo azilno, begunsko in migracijsko politiko. Sicer se ji lahko kriza iz leta 2015 zelo hitro ponovi.

- **Cerar: Naša pot je prava. Jure Kosec. Delo, 28.12.2017, str. 1**

Uveljavitev arbitraže. »Mednarodno pravo bomo strogo spoštovali«

Ljubljana – Slovenija bo v soboto, 30. decembra, začela uveljavljati arbitražno odločbo, je po sestanku s predsedniki republike, državnega zbora in državnega sveta potrdil premier Miro Cerar in vztrajal, da je država na to pripravljena.

»Pot Slovenije za uveljavitev arbitražne odločbe je prava pot. Strogo bomo spoštovali mednarodno pravo, torej samo arbitražno odločbo, evropsko pravo in naše notranje pravo, ki smo ga uskladili z arbitražno odločbo,« je med odgovarjanjem

na novinarska vprašanja poudaril Miro Cerar. »Pričakujem, da bo tudi na hrvaški strani prevladalo spoznanje, da morajo čim prej storiti podobno.«

Premier je po delovnem pogovoru s predsednikom republike Borutom Pahorjem, predsednikom državnega zbora Milanom Brglezom in predsednikom državnega sveta Alojzjem Kovšco ponovil, »da je implementacija mednarodna obveznost Slovenije in tudi naše sosedo Hrvaške. Torej ni nekaj, o čemer bi se lahko odločali, ali bomo ali ne bomo, ampak nekaj, kar moramo uresničiti. Zato je bilo prav, da se je Slovenija na to kar najbolj pripravila.«

Spomladi s tožbo

Miro Cerar je dejal, da se vsi štirje predsedniki strinjajo z dosedanjimi pripravami vlade na uveljavitev arbitražne odločbe, in poudaril, da Slovenija, čeprav Hrvaška še vedno noče priznati rzsodbe arbitražnega sodišča, nadaljuje priprave na njeno implementacijo.

Na sestanku štirih predsednikov, že drugem v mesecu dni, je sodeloval tudi zunanji minister Karl Erjavec, ki je napovedal, da bi Slovenija že spomladi proti Hrvaški lahko vložila tožbo na sodišču EU v Luksemburgu, če bi ta vztrajala pri nespoštovanju svojih zavez.

Minister je po poročanju STA opozoril, da po 29. decembru vsaka kršitev odločbe pomeni tudi kršitev mednarodnega prava in prava EU. »To bodo pravna dejstva, ki bodo pomembna predvsem za uporabo pravnih sredstev,« je pojasnil.

- **Pred začetkom uveljavitve vse glasneje o tožbi. Jure Kosec. Delo, 28.12.2017, str. 4**

Uveljavitev arbitražne odločbe. Po besedah zunanjega ministra Karla Erjavca bi lahko Slovenija tožbo proti Hrvaški vložila že v nekaj mesecih

Ljubljana – Vlada je po zagotovitvi premiera Cerarja v zadnjih šestih mesecih sprejela vse potrebne akte in predlagala državnemu zboru, da je pripravil potrebno zakonodajo za implementacijo arbitražne odločbe, ki se bo začela po 29. decembru.

Slovenija bo arbitražno odločbo začela uveljavljati dan kasneje, v soboto, 30. decembra, je včeraj po sestanku s predsedniki republike, državnega zbora in državnega sveta potrdil predsednik vlade. Takrat se bo po Cerarjevih besedah »aktivirala zakonodaja, ki smo jo že sprejeli«. »Evidentirana bo državna meja in z njo bodo usklajene vse evidence, zemljiška knjiga, kataster ... Začeli bodo veljati tudi podzakonski predpisi, ki jih je sprejela vlada,« je povedal premier in dodal da bodo vsi državni organi »usklajeno pripravljene na izvajanje arbitražne odločbe«.

Odločba je jasna

Cerar je včeraj poudaril, da »Slovenija ni in ne bo spodbujala nobenih incidentov«. Pričakuje, da bo enako zadržano ravnala tudi Hrvaška. »Če bo mejna črta spoštovana, potem incidentov z naše strani ni pričakovati,« je dejal. Iz arbitražne odločbe je po mnenju slovenske strani popolnoma jasno, kaj pripada Hrvaški in kaj Sloveniji.

Medtem ko je meja na morju v odločbi jasno določena, jo morata državi na kopnem določiti sporazumno, med drugim tako, da vzpostavi posebno mešano komisijo. Tu po Cerarjevih besedah brez sodelovanja obeh držav ne bo šlo. Premier je komentiral tudi usodo vojašnice na Trdinovem vrhu, ki bi jo morala Slovenija skladno z arbitražno odločbo predati Hrvaški, saj se nahaja na hrvaškem ozemlju. Potrdil je, da bo objekt tudi po 29. decembru do preklica ostal v posesti Slovenije.

»Mi smo skladno z dogovorom s Hrvaško pripravljene na korekten način izvršiti tako imenovano primopredajo tega objekta hrvaški strani, ko bo dogovorjen postopek primopredaje. Seveda pa to predvideva, da bomo s Hrvaško sklenili tako imenovani sporazum o [mešani] komisiji« in da bosta državi mejo na kopnem določali skupaj, skladno z odločitvijo arbitražnega sodišča, je pojasnil Cerar.

Edina prava pot

Predsednik vlade je komentiral tudi nedavne izjave njegovega hrvaškega kolega Andreja Plenkovića o tem, kako bo Hrvaška »branila tisto, kar je njeno«. »Mislim, da moramo spoštovati civilizacijske norme, v katere spadata tudi vladavina prava in spoštovanje mednarodnih zavez. Če bi imel gospod Plenković karkoli drugega v mislih, bi bilo to proti tem civilizacijskim standardom in dobrososedskim odnosom. Ne verjamem, da je to pot, ki je sprejemljiva za kogarkoli v Evropi,« je poudaril Cerar.

Njegova želja je, da bi se v prihodnosti s hrvaško stranjo začel dialog o implementaciji odločbe. Njegov nedavni obisk v Zagrebu je bil namenjen temu, da hrvaško vlado poskuša prepričati, da je treba doseči sporazum o implementaciji arbitražnega sporazuma. »Hrvaški vedno znova sporočam, da je edina prava pot uveljavitev te odločbe,« je povedal premier, toda njegovi naporu do zdaj nasprotne strani niso premaknili niti za centimeter. Tudi zato slovenska vlada razmišlja o iskanju drugih poti do uveljavitve arbitražne odločbe.

Vlada je v stalnem stiku z evropsko komisijo in jo sproti obvešča o vseh aktivnostih v zvezi z uveljavitvijo. »Evropska komisija, kot mi redno zagotavlja tudi njen podpredsednik Frans Timmermans, ne odstopa od svojega stališča, da podpira implementacijo odločbe,« je pojasnil Cerar. Komisar Timmermans po njegovih besedah pripravlja načrt, kako bi se vključil v ta proces, »če bo to treba in ko bo treba«.

Tožba že spomladi?

Po besedah zunanjega ministra Karla Erjavca je na sestanku štirih predsednikov tekla beseda tudi o možni vložitvi tožbe proti Hrvaški na sodišču EU v Luksemburgu. Minister je po poročanju STA med drugim spomnil, da je lahko po pogodbi o delovanju EU tožnik bodisi evropska komisija bodisi posamezna država članica. Komisija lahko najprej opravi postopek mediacije, v katerem poskuša doseči dogovor, sprejemljiv za obe strani. Ta ponavadi traja tri oziroma štiri mesece, kar po Erjavčevih besedah pomeni, da bi lahko Slovenija tožbo proti Hrvaški vložila spomladi.

Tako premier kot zunanji minister sta neomajna, da bo Hrvaška prej ali slej primorana spoštovati arbitražno rzsodbo, ker je to del mednarodnega prava in prava EU. »Kakršnokoli ravnanje mimo arbitražne rzsodbe in mednarodnega prava bomo šteli kot kršitev in bomo uporabili vsa pravna sredstva, ki so na voljo,« je dejal Erjavec.

- **Zadnji umre človek. Boštjan Videmšek. Delo, 28.12.2017, str. 5**

Vojna in mir

Na grških otokih, kjer je Evropska unija postavila tako imenovane vroče točke, v resnici pa koncentracijska taborišča našega časa, je tisoče beguncev že zdavnaj izgubilo vsakršno upanje, da jim bo nekoč in nekako vendarle uspelo nadaljevati pot proti lažnim obljubljenim deželam.

Toda upanje ni zadnje, ki umre. Zadnji umre človek. Le da človek brez upanja ne živi, temveč le životari.

Begunci, ki jim Evropa ne priznava pravice do človeške identitete, v najboljšem primeru životarijo. Ljudje, uničeni od vojn in razkosani od ponižanj, trpijo v prenapoljenih in docela razčlovečenih taboriščih. Na Lezbosu in Samosu jih več sto – zima je tu – živi na prostem. Marsikje so lahka tarča napadov radikaliziranega lokalnega prebivalstva, ne le pripadnikov nacistične Zlate zore, temačne avantgarde današnje in jutrišnje Evrope. V lahko tarčo so jih s svojo (proti)begunsko in (proti)migrantsko politiko »pomagali« spremeniti vodilni možje Evropske unije in vlade številnih držav članic – tudi slovenska. Ta je s postavitvijo žice na hrvaški meji, spremenjeno azilno zakonodajo in skrajno odvračilno azilno politiko sprejela diskurz temnega dela ulice, kapitalizirala paranojo, podprla ksenofobične in rasistične tendence dela družbe ter (ne)hote odprla vrata novega kroga begunskega pekla. Individualnega in kolektivnega.

Evropa in Slovenija bijeta vojno proti beguncem in migrantom; vojno, ki traja že vrsto let, in vojno, ki se zastruje. Bruselj se je obrnil tudi proti humanitarnim organizacijam, reševalnim ekipam in aktivistom – tudi novinarji, ki v soljudeh vidimo le soljudi, postajamo tarče pospešeno se dvigajoče skrajne desnice, ki s predvidljivo lahkoto zaseda vsebinsko, etnično in »vizionarsko« smrtno nevarno prazen prostor impotentnih sredinskih in tudi (samooklicanih) levičarskih politik. Da, vse to s(m)o že videli.

V številnih libijskih mestih – predvsem tistih, ki ležijo na obalah Sredozemlja – obstajajo skrivni in tudi manj skrivni zapori, kjer tihotapske tolpe begunce in migrante, večinoma z območja Sahela in podsaharske Afrike, zadržujejo kot sužnje, včasih pa jih na lokalnih suženjskih tržnicah prodajo drugi tihotapski tolpi. Te marsikje sestavljajo borci nekdanjih milic, ki so se borile proti režimu polkovnika Moamerja Gadafija – taistih milic, ki obvladujejo libijske ulice in nadzirajo tudi libijsko obalno stražo. Taisto obalno stražo, ki ji je Evropska unija v iskanju »končne rešitve begunsko-migrantskega vprašanja« v slogu umazanega dogovora s Turčijo namenila nekaj sto milijonov evrov »subvencij« in odprte roke pri obračunavanju z ljudmi, ki bežijo, da bi ... preživel.

Številnim ne uspe. Od leta 2000 do konca letošnjega leta je v Sredozemlju, enemu največjih množičnih grobišč našega časa, umrlo približno 34.000 ljudi. Samo lani več kot 5000. A begunci in migranti nikakor ne umirajo le v Sredozemlju. Na poti čez vroči in suhi Sahel, območje skoraj popolnega brezvladja, vsako leto izgine neznano število ljudi, ki jih ubijajo tihotapci in tisti, ki na poti proti odrešitvi preprosto omagajo. Nekatere pokopljejo. Nekatere prekrije puščavski pesek. Njihovi plitki grobovi so neoznačeni. Manj dela in skrbi za Evropo. Saj zadnje ne umre upanje, ampak človek.

- **Policija odstranila migrante. Z. R. Delo, 28.12.2017, str. 24**

Srbsko-hrvaška meja. Z avtobusi so jih premestili v bližnji sprejemni center – Hrvaška in Madžarska kršita sporazume Beograd – Srbski policisti so v torek okoli 22. ure odstranili okoli 150 migrantov, ki so v Šidu na meji med Srbijo in Hrvaško protestirali od ponedeljka zvečer.

Pri tem ni bilo incidentov ali nasilja. Migrante je policija z avtobusi odpeljala v enega od bližnjih sprejemnih centrov. Večinoma je šlo za družine z majhnimi otroki, med katerimi številne že dve leti živijo v srbskih begunskih centrih. Po zaprtju balkanske migrantske poti v začetku lanskega leta so v Srbiji obtičali številni migranti. Po najnovejših podatkih jih je tam še okoli 4500, v začetku leta pa jih je bilo skoraj dvakrat toliko.

Madžari dobesedno porivajo migrante v Srbijo

Srbsko združenje za pomoč migrantom je medtem v torek sporočilo, da Hrvaška in Madžarska v Srbijo vsak dan nezakonito vrne več deset migrantov ter s tem kršita tako dvostranske sporazume kot mednarodne pogodbe in evropska pravila. Direktor srbskega centra za zaščito in pomoč prosilcem za azil Radoš Đurović je dejal, da iz Hrvaške v Srbijo vrnejo vsak dan najmanj 30 ljudi, iz Madžarske pa migrante dobesedno porivajo nazaj v Srbijo skozi ograje pri mejnih prehodih Kelebija in Horgoš. Po podatkih centra, ki jih povzema hrvaška tiskovna agencija Hina, so letos iz Hrvaške v Srbijo nezakonito deportirali več kot 500, iz Madžarske pa več kot tisoč migrantov iz Afganistana, Pakistana, Iraka in Sirije.

Vestnik, Murska Sobota

- **Ne le sodobna tehnologija, tudi dobri odnosi so ključni za uspeh. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, 28. decembra 2017, str. 12**

Pomurski akademiki, člani PAZU, se posvečajo različnim temam

Bolj so delavci sprti, lažje se manipulira z njimi – Od česa je odvisna poslovna odličnost – Pravica do dela in pravica, da nisi suženj

Pomurski akademiki delujejo na različnih področjih in raziskujejo različne zanimive in aktualne teme s področja družboslovnih in naravoslovnih ved. Ne deluje jih ravno veliko v Pomurju, saj so svoje izzive našli v drugih večjih mestih po Sloveniji in v tujini, a se mnogi radi vračajo v domačo regijo. Edini v Sloveniji so povezani v Pomurski akademski znanstveni uniji, svoje izsledke pa strnjeno predstavijo na letnem srečanju. Mnogi se ukvarjajo z najsodobnejšimi tehnologijami in procesi, zanimivo pa je, da se v zadnjem času več pomurskih akademikov posveča mehkim vsebinam, človekovim pravicam, pomenu medsebojnih odnosov v podjetjih in načinov vodenja, ki so lahko odločilni za razvoj in dolgoročno uspešnost nekega podjetja ali organizacije.

Večji pomen razvojnim odnosom

Dr. Simona Šarotar Žižek se je z Živo Veingerl Čič z Ekonomsko-poslovne fakultete Univerze v Mariboru lotila raziskovanja pomena razvojnih odnosov na delovnem mestu. Splošno znano je, da so dobri in kakovostni odnosi na delovnem mestu pomembni za uspeh organizacije in zadovoljstvo delavcev, ampak to, meni Šarotar Žižkova, ni vedno prioriteta vodstva. »Dobri medsebojni odnosi so danes bolj izjema kot pravilo. Pogosteje slišimo ravno nasprotno, da so odnosi slabi in

nekonstruktivni, da med zaposlenimi krepijo negotovost, povečujejo stres in umik, zmanjšujejo zadovoljstvo pri delu in psihično dobro počutje, kar ne prispeva k uspešnosti organizacije.«

Če primerjamo medsebojne odnose pred 20 leti in danes, so ti danes neprimerno slabši, pravi in razloži, da je to nekaterim celo cilj. »Kolikor slabši so odnosi med zaposlenimi, kolikor bolj so zaposleni sprti med seboj, toliko lažje se manipulira z njimi pri doseganju svojih ciljev. S tem da bi lahko do enakih ciljev prišli tudi z zadovoljnimi zaposlenimi.« Je pa klima, ki jo v nekem podjetju ustvari vodja ali menedžer, odvisna od njegovih vrednot, norm, etike in kulture.

Glede na to, da postajajo danes organizacije vse bolj globalizirane in digitalizirane, kar zahteva od nas ve vedno višjo raven kompetentnosti, pravi Šarotar Žižkova, bi bilo treba večji poudarek dati prav medsebojnemu odnosom, tako imenovanim razvojnim odnosom, ki omogočajo, da se zaposleni v podjetju učijo in razvijajo ter da imajo zagotovljeno oporo pri karieri, Doseganju ciljev, kot tudi psihosocialno oporo.

Upamo lahko le, da se bodo vodilni v čim več podjetjih in organizacijah zavedali pomena dobrih odnosov, dali večji pomen razvojnim odnosom, saj so ravno medsebojni odnosi eden najpomembnejših, če ne najpomembnejši dejavnik zadovoljstva pri delu in s tem zadovoljstva s svojim življenjem, še pove.

Ključno je ideje spraviti v življenje

Z vodenjem in pomenom vodje za doseganje poslovne odličnosti organizacije, se ukvarja dr. Branko Škafar, Ekonomska šola Murska Sobota, Višja strokovna šola. Na podlagi teoretičnih preučevanj ter raziskovanj v posameznih organizacijah je prišel do zanimivih ugotovitev o tem, kakšen mora biti vodja. Bistveno vprašanje je, pravi, kakšno je tveganje, da ima neko podjetje takšnega direktorja, kot ga ima. Prav od vodje je močno odvisno, kako poslovno odlična bo organizacija.

Klasični menedžerji, ki razmišljajo le kratkoročno, ohranjajo stanje takšno, kot je, na trgu danes nimajo česa iskati. Zato pa so liderji tisti, ki ves čas izzivajo spremembe, si upajo, razmišljajo dolgoročno, ustvarjajo nekaj novega, razvijajo svojo organizacijo in svoje zaposlene, kar lahko organizacijo vodi k uspehu. Pomembno pa je tudi, pravi, kako zna vodja zaposlene motivirati, jih nagradjevati in koliko je empatičen ter kako zna ravnati z ljudmi. Škafar sklene, da je veliko idej na papirju, ključno za uspešnega voditelja pa je, da ideje spravi v življenje.

Pravica do dela

Glede na to, da danes ni enostavno dobiti dela in službe, imajo delodajalci večjo moč v odnosu do delojemalcev, ki marsikdaj sprejmejo vse, samo da bi delo obdržali. O pravici do dela, ki je pomembna pravica delavca, zapisana v mnogih mednarodnih aktih in dokumentih, v Sloveniji pa je svoboda dela zapisana tudi v 49. členu ustave, je govorila ustavna sodnica dr. Eteka Korpič Horvat, Ustavno sodišče RS. Gre za deklarativno pravico, delo pa si mora poiskati vsak sam, s tem da mora država vsem zagotavljati enake pravice ter omogočati pravico do proste izbire zaposlitve in dostopnost delovnega mesta pod enakimi pogoji. Pomembno pa je, da vsak, ki želi delati, delo ima in da lahko pri tem uresničuje svoj poklic. Kajti delo je tisto, ki med drugim omogoča človeku eksistenčno varnost, mu daje dostojanstvo, omogoča razvoj njegovih sposobnosti in osebni razvoj.

Vedno bolj pa se v sodobnem času in sodobni družbi pojavljajo tudi različne oblike suženjstva, trgovine z ljudmi in splošnega izkoriščanja, tudi v Sloveniji, ki je za marsikoga obljubljen dežela. Korpič Horvatova omenja tudi pojav beračenja za drugega, neka romska družina je na primer v Makedoniji kupila Rominjo, ki je pri nas delala zanje, zelo razširjeno pa je siljenje v prostitucijo, in to na vseh koncih Slovenije. Z upanjem na boljši jutri privabijo delavce, ali v Sloveniji ali jih pripeljejo iz tujine, jim obljublajo nebesa in dobro plačilo, potem pa jih čaka vse prej kot dostojno življenje.

Tako se, kljub temu da človekove pravice določajo mednarodni dokumenti in da so te posamezne države ratificirale, še vedno najdejo možnosti, kako zakone obiti. Tako danes med nami živijo ljudje, ki so kot na prisilnem delu ali kot sodobni sužnji.

- **Izobrazili že 3905 vajencev in dijakov. Bernarda B. Peček. Vestnik, Murska Sobota, 28. decembra 2017, str. 14**

Dvojezična srednja šola Lendava

Šola se je s temeljitim raziskovanjem, razstavo in okroglo mizo z naslovom Naša šola skozi čas spomnila svoje pestre zgodovine

Idejo za praznovanje jubileja v spomin na šolsko leto 1947/48, ko je poklicno usposabljanje končala prva povojna generacija dijakov vajeniške šole za razne stroke, takrat še pod upravo osnovne šole in okriljem lokalnega gospodarstva, je dal dolgoletni, sedaj upokojeni ravnatelj lendavske srednje šole Tibor Füle. Od takrat pa do danes je Dvojezična srednja šola (DSŠ) Lendava v svet poslala 3905 vajencev in dijakov, skupaj z letošnjimi maturanti že skoraj 4000; v različnih programih je končalo poklicno usposabljanje 1600 dijakov, 904 strojni tehniki in 707 ekonomskih tehnikov ter gimnazijo 694 dijakov. Letos bo izobraževanje končala prva generacija kemijskih tehnikov. Uspeh je tudi to, da se na DSŠ Lendava vpisuje vse več učencev z enojezičnih osnovnih šol.

Odločili so se, da bodo v okviru praznovanja skupaj raziskali preteklost ter pomen poklicnega in strokovnega, tudi splošnega, dvojezičnega izobraževanja v lokalnem okolju. Raziskovali so vse od septembra do decembra pod taktirko aktiva učiteljev družboslovja, k sodelovanju pa so povabili tudi vse nekdanje dijake in učitelje. Zbrali so zares veliko gradiva iz preteklosti srednješolskega izobraževanja na lendavskem območju, temu pa so posvetili tudi ves teden dejavnosti pred božično-novoletnimi prazniki, na šoli so pripravili delavnice za osnovnošolce, odprli so razstavo, ki je na ogled v avli gledališke in koncertne dvorane, ter pripravili še okroglo mizo. Vse to so počeli s ciljem, da mladi bolje spoznajo pomen izobraževanja in znanja v lokalnem okolju, predvsem pomen znanja za gospodarstvo, da bi krepili pripadnost šoli in lokalnemu okolju ter da bi promovirali znanje in šolo v lokalnem okolju. Kajti: čeprav hodijo v korak s časom, skrbijo tudi za ohranjanje tradicije, dijake pa želijo naučiti tudi odgovornosti in čustvene inteligence. Njihova največja želja je, da bi dijaki in študenti po končanem šolanju ostali v Lendavi in bližnjih krajih.

V vseh minulih desetletjih je bila šola (ki se je leta 2005 preselila v novo zgradbo na novi lokaciji) središče srednješolskega izobraževanja na dvojezičnem območju. Silvija Hajdinjak Prendl, nekdanja dijakinja, učiteljica in trenutna ravnateljica Dvojezične srednje šole Lendava, je v slovesnem govoru povedala: »Mnogi danes uspešni ljudje v lokalnem in širšem okolju

oziroma v svetu so končali to šolo, njihovo delo, rezultati in uspehi pa so dokaz za to, da je na šoli potekalo (in še zmeraj poteka) kakovostno izobraževanje ter usposabljanje v sodelovanju z lokalnim okoljem in gospodarstvom. Ponosna sem na to, da sem bila dijakinja te šole, prav tako, da sem učiteljica in trenutno tudi ravnateljica šole, ter na to, da so se na tej šoli izobraževali tudi moji teta in stric, sestra in brat, mož in hčeri. Upam, da bom nekoč kot upokojenka te šole ponosna tudi na svoje vnuke, ki bodo končali to šolo ...«

Ob koncu šolskega leta načrtujejo še izdajo zbornika ter kratek film, ki bosta povzela tako preteklost kot dogajanje ob tem jubileju.

Šola skozi čas

Po drugi svetovni vojni je v Lendavi delovala najprej vajeniška šola, od 1947. do 1953. pa pod upravo podjetja Proizvodnja nafte rudarsko-industrijska šola, smer proizvodnja nafte. Lendavski grad je bil preurejen v učilnice in dijaški dom, saj so dijaki prihajali iz različnih krajev Jugoslavije, pouk pa je potekal v srbohrvaškem jeziku. Šolanje je trajalo tri leta. Dijaki so imeli tri dni pouka, tri dni pa so se praktično usposabljali v obratih Proizvodnje nafte v Petišovcih. Leta 1949 je bil ustanovljen Delavski tehnikum, ki je izobraževal srednji strokovni kader za proizvodnjo nafte. Leta 1960 je začela delovati Tehniška srednja šola strojne smeri in leta 1963 Šolski kovinarski center za kovinarsko stroko Lendava, v katerem sta se združili Tehniška srednja šola strojne smeri in Vajeniška šola kovinarske stroke, ki se je leta 1965 preoblikovala v Poklicno šolo kovinarske stroke. Leta 1975 so bile zgrajene šolske delavnice s telovadnico. Od leta 1981 se je šola imenovala Srednja šola kovinarske, pedagoške in ekonomske usmeritve, z novim dvojezičnim pedagoškim programom. S šolskim letom 1992/93 pa je postala Dvojezična srednja šola Lendava, ki se je leta 2005 preselila v novo zgradbo na drugi lokaciji, kjer je še danes.

Reporter

- Slovenija 2017 /Ivan Puc. – št. 1, 30.12.2017, str. 18-23
- Svet 2017 /Marko Medvešek. – št.1, 30.12.2017, str. 24-27
- Dan potem na slovensko-hrvaški meji /Nenad Glucks. – št. 1, 30.12.2017, str. 38-41
- Kronika izginulega miru : zakaj levičarji podpirajo Palestino /Jože Biščak. – št. 1, 30.12.2017, str. 16

Mladina

- Zapleti s pokopom: kam bodo pokopali romske žrtve medvojnega nasilja, ki so jih nedavno odkrili v Iški vasi? /Peter Petrovčič. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 10
- Erjavec popravlja napako: bo Slovenija priznala Palestino? /Borut Mekina. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 11
- Proti rasizmu in zatohlosti balada Sneguročka Svetlane Makarovič .../Vanja Pirc. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 12
- Volitve 2018: kdo nam bo vladal? /Janko Lorenci. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 17
- Neoliberalizem na steroidih, levica pa na kiviju in mangu /Dino Bauk. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 30-31
- Pater Karel Gržan: naj se naše hinavščine bog usmili: intervju /Borut Mekina. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 39-43
- Krepitev protibegunske politike: levosredinska vlada brani državljane pred begunsko nevarnostjo /Peter Petrovčič. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 54
- Katalonska »ruptura«: slabo pripravljena pot v neodvisnost /Marjan Horvat. – št. 51-52, 22.12.2017, str. 62

Periodične publikacije – kazala

Periodične publikacije – kazala

- **Journal of Language and Social Psychology, Volume 36, Issue 2, March 2017**
<http://journals.sagepub.com/toc/jlsa/36/2>
- **Journal of Language and Social Psychology, Volume 36, Issue 3, June 2017**
<http://journals.sagepub.com/toc/jlsa/36/3>
- **Journal of Language and Social Psychology, Volume 36, Issue 4, September 2017**
<http://journals.sagepub.com/toc/jlsa/36/4>
- **Journal of Language and Social Psychology, Volume 36, Issue 5, October 2017**
<http://journals.sagepub.com/toc/jlsa/36/5>
- **Journal of Language and Social Psychology, Volume 36, Issue 6, December 2017**
<http://journals.sagepub.com/toc/jlsa/36/6>